

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Martin Hrabec

**Zvláštní ustanovení o mladistvých podle zákona o odpovědnosti za
přestupky a řízení o nich**

Bakalářská práce

Olomouc 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Zvláštní ustanovení o mladistvých podle zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 29. 11. 2019

Martin Hrabec

Poděkování

Zde bych rád poděkoval vedoucímu této bakalářské práce, JUDr. Martinu Škurkovi Ph.D., za to, že se ujal vedení mé práce, jakož i za jeho vstřícný přístup, věnovaný čas a odborné konzultace, které mi při psaní bakalářské práce poskytl.

Rovněž bych chtěl poděkovat své rodině a přátelům za veškerou podporu, kterou mne při psaní bakalářské práce, stejně jako v průběhu celého mého studia, zahrnovali.

Obsah

Seznam zkratk	5
Úvod	6
1 Výše věkové hranice deliktní způsobilosti	7
1.1 Výše věkové hranice odpovědnosti za přestupky	7
1.2 Výše věkové hranice trestní odpovědnosti	9
1.3 Hodnocení výše věkové hranice deliktní způsobilosti	10
2 Postavení dětí mladších patnácti let	14
2.1 Postavení dětí mladších patnácti let v přestupkovém právu	14
2.2 Postavení dětí mladších patnácti let v trestním právu	14
2.3 Hodnocení postavení dětí mladších patnácti let	15
3 Postavení osob ve věku blízkém věku mladistvých	17
3.1 Postavení osob ve věku blízkém věku mladistvých v přestupkovém právu	17
3.2 Postavení osob ve věku blízkém věku mladistvých v trestním právu	17
3.3 Hodnocení postavení osob ve věku blízkém věku mladistvých	17
4 Jednotlivé druhy správních trestů a jejich možnost/vhodnost uložení mladistvým pachatelům přestupků	19
4.1 Napomenutí	20
4.2 Pokuta	21
4.3 Zákaz činnosti	26
4.4 Propadnutí věci a propadnutí náhradní hodnoty	29
4.5 Zveřejnění rozhodnutí o přestupku	31
Závěr	33
Seznam použitých zdrojů	35

Seznam zkratk

ČR – Česká republika

FO – fyzická osoba

Listina – Listina základních práv a svobod¹

NOZ – nový občanský zákoník²

NSS – Nejvyšší správní soud

OČTŘ – orgány činné v trestním řízení

OSPOD – orgán sociálně-právní ochrany dětí

PřestZ – přestupkový zákon³

TOPO – zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim⁴

TZ – trestní zákoník⁵

TR – trestní řád⁶

USA – Spojené státy americké

Ústava – Ústava České republiky⁷

ZNP – zákon o některých přestupcích⁸

ZOPŘ – zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich⁹

ZSVM – zákon o soudnictví ve věcech mládeže¹⁰

¹ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³ Zákon č. 200/1990 Sb., přestupkový zákon, ve znění zákona č. 65/2017 Sb. účinném ke dni 31. května 2017.

⁴ Zákon č. 418/2011 Sb., zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů.

⁷ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁸ Zákon č. 251/2016 Sb., zákon o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁹ Zákon č. 250/2016 Sb., zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.

Úvod

„Zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena.“¹¹

Tato proklamace byla včleněna přímo do Listiny základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky. Vzhledem k tomu, že ústavní zákony mají na základě zásady *lex superior derogat legi inferiori*¹² aplikační přednost před zákony a podzákonnými předpisy, musí být tyto právní předpisy s ústavními zákony v souladu. A stejně tak je tomu také v případě ZOPŘ.

V případě právní úpravy mladistvých pachatelů se tak střetávají dva základní principy – na jedné straně požadavek stíhat veškeré protiprávní činy bez ohledu na to, kdo je jejich pachatelem, a na druhé straně již zmíněná ústavně zakotvená záruka zvláštní ochrany dětí a mladistvých, a to i tehdy dopustí-li se protiprávního činu. Zákonodárce se tak při tvorbě a přijímání ZOPŘ musel s těmito požadavky náležitě vypořádat a zvolené řešení řádně odůvodnit. Ve své bakalářské práci se proto chci zaměřit na právní úpravu přestupků spáchaných mladistvými pachateli obsaženou v ZOPŘ a zjistit, zda byla tato právní úprava zákonodárcem vhodně nastavena.

První kapitola se bude zabývat problematikou věkové hranice správněprávní odpovědnosti, aby pro účely mé bakalářské práce bylo vysvětleno, která věková kategorie spadá pod označení „mladistvý“. Ve druhé kapitole se pak budu věnovat také postavení dětí mladších patnácti let a ve třetí kapitole rovněž postavení osob ve věku blízkém věku mladistvých. Ve čtvrté kapitole se poté budu věnovat jednotlivým druhům správních trestů s tím, že se budu snažit zjistit, které správní tresty lze uložit i mladistvým pachatelům. Nejprve tak nastíním možnost uložení napomenutí, dále kritice podrobím pokutu, následně rozeberu zákaz činnosti, pak se zaměřím na propadnutí věci či náhradní hodnoty, a konečně přiblížím správní trest zveřejnění rozhodnutí. Na závěr své bakalářské práce pak provedu shrnutí poznatků, k nimž jsem při psaní této práce dospěl a zhodnotím, zda je současná právní úprava přestupků mladistvých pachatelů dostačující či nikoliv.

Můj výzkum bude založen zejména na metodách shromažďování informací a jejich následném třídění. Posléze materiály vhodné pro svou bakalářskou práci prostuduji a použiji potřebné informace. Primárním zdrojem pro zpracování mé práce bude aktuální česká právní úprava obsažená v ZOPŘ. Další důležité informace získám v monografiích, komentářích, článcích v odborných časopisech, příspěvcích ve sbornících a na renomovaných internetových portálech. Rovněž budu čerpat z judikatury českých soudů.

¹⁰ Zákon č. 218/2003 Sb., zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů, čl. 32 odst. 1 věta druhá.

¹² právní norma obsažená v předpisu vyšší právní síly má přednost před normou obsaženou v předpisu nižší právní síly

1 Výše věkové hranice deliktní způsobilosti

1.1 Výše věkové hranice odpovědnosti za přestupky

ZOPŘ uvádí, že za přestupek není odpovědný ten, kdo v době spáchání nedovršil patnáctý rok svého věku (§ 18). Tím ZOPŘ stanovuje obecnou dolní hranici správněprávní odpovědnosti za přestupky na 15 let. Jak navíc podotýká P. Mates, status mladistvých pachatelů budou mít také ti, kteří nabyli plné svéprávnosti jiným způsobem než dovršením zletilosti, tedy věku 18 let. Kromě tohoto způsobu nabytí svéprávnosti, který NOZ řadí na první místo (§ 30 odst. 1), lze dle NOZ totiž ve věku nejdříve 16ti let nabytí svéprávnost také uzavřením manželství (§ 30 odst. 2) či přiznáním svéprávnosti (§ 37). P. Mates ale správně upozorňuje, že takové nabytí svéprávnosti se promítne jen do oblasti práva soukromého, práva veřejného se však nedotkne. Podle P. Matese se proto na osobu mladší 18ti let budou vztahovat ustanovení ZOPŘ určená mladistvým pachatelům, a to bez ohledu na to, zda již dle soukromého práva plnou svéprávnost nabyla či nikoliv. P. Mates ovšem uvádí jednu výjimku. Bude-li totiž mladistvý, který dosáhl svéprávnosti dříve než ve věku 18 let, současně podnikající FO ve smyslu ZOPŘ (§ 22), pak se na něj dle P. Matese ustanovení určená mladistvým pachatelům vztahovat nebudou, naopak, se dle jeho názoru na tyto mladistvé užije obecná úprava, tedy, bude s nimi nakládáno jako s dospělými pachateli. Ustanovení ZOPŘ upravující podnikající FO (§22) je totiž ustanovením speciálním, a tudíž na základě principu *lex specialis derogat legi generali*¹³ bude mít přednost před obecnou úpravou, a podnikající mladiství proto budou podléhat této zvláštní úpravě, čímž budou ochuzeni o mírnější právní úpravu, která by se na ně jinak jako na mladistvé pachatele přestupků vztahovala.¹⁴

Ačkoliv se s ohledem na konstantnost výše věkové hranice odpovědnosti za přestupky ve věku 15ti let (stejnou věkovou hranici stanovoval také PřestZ – viz § 5 odst. 1) může zdát, že je tato hranice neměnná, není tomu tak. Návrhy na snížení hranice odpovědnosti se sice objevovaly převážně v českém trestním právu, ale za účinnosti PřestZ jsme tyto pokusy mohly zaznamenat také v českém přestupkovém právu. Nejčastěji byly tyto návrhy předkládány právě v souvislosti s návrhy požadujícími rovněž snížení hranice trestní odpovědnosti, i zde však najdeme výjimky. Např. v roce 2002 v rámci diskuze nad návrhem nového zákona o přestupcích, tedy v době, kdy i tehdejší koncepce českého trestního práva počítala s věkovou hranicí 15 let, byl vznesen návrh, aby za přestupky odpovídaly osoby již od 14 let. Hlavním argumentem byla zejména snaha

¹³ zvláštní ustanovení má přednost před ustanovením obecným

¹⁴ MATES, Pavel. Nad některými oblastmi nového zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. *Bulletin advokacie*, 2016, roč. 25, č. 12, s. 30.

zabránit závažnějšímu protiprávnímu jednání (trestným činům) podchycením méně závažných protiprávních činů (přestupků) už v nižším věku, důrazně tím mladistvým pachatelům připomenout povinnost dodržovat právní řád a zamezit tak spáchání závažnějších protiprávních činů. I navzdory tomuto smysluplnému argumentu ale tento návrh nezískal větší podporu, když se poukazovalo zejména na potřebnou návaznost správního a soudního trestání.¹⁵

ZOPŘ navíc oproti trestnímu právu nestanovuje podmínku rozumové a mravní vyspělosti mladistvých pachatelů, proto se domnívám, že na rozdíl od trestního práva je české přestupkové právo založeno na absolutní správněprávní odpovědnosti mladistvých a mladistvý pachatel tak bude za přestupek po dosažení věku 15 let odpovídat bez ohledu na jeho rozumovou a mravní vyspělost s výjimkou situace, kdy by se přestupku dopustil ve stavu nepřičetnosti způsobeném duševní poruchou (§ 19). České přestupkové právo tak vychází z předpokladu, že po dosažení věkové hranice 15 let jsou mladiství mentálně i fyzicky dostatečně vyspělí, aby odpovídali za spáchané přestupky ve všech případech. Nabízí se zde proto otázka, zda by po vzoru českého trestního práva nebylo i v případě přestupků vhodné zavedení relativní správněprávní odpovědnosti mladistvých. Jak uvádí např. H. Prášková¹⁶, můžeme nalézt argumenty pro i proti zavedení relativní odpovědnosti za přestupky. Zavedení relativní odpovědnosti by mohlo být zdůvodněno tím, že i v případě trestního práva k uplatnění tohoto institutu dochází spíše u méně závažných trestných činů, a tudíž by tím spíše měla být aplikována i u přestupků, které svou závažností nedosahují takové společenské škodlivosti jako trestné činy, resp. provinění mladistvých pachatelů.

Naopak proti zakotvení relativní správněprávní odpovědnosti v českém právním prostředí hovoří argument ryze praktického charakteru. Je třeba totiž podotknout, že přestupkové řízení je oproti trestnímu řízení méně formální a má probíhat rychleji, aby bylo účelu správního potrestání dosaženo co nejlépe. Přestupkové řízení navíc vedou úřední osoby, které zpravidla nemají (právnícké) vysokoškolské vzdělání. Na druhé straně, v trestním řízení vedeném proti mladistvému, je třeba k posouzení jeho rozumové a mravní vyspělosti přibrat dva znalce z oboru zdravotnictví. Pokud by tudíž mělo dojít k zavedení relativní odpovědnosti za přestupky, bylo by přezkoumávání vyspělosti mladistvého značně nákladné a časově náročné.¹⁷ I kdybychom nebrali v úvahu finanční a personální náklady, nevýhodou by byly již samotné průtahy v řízení, které by ve svém důsledku mohly vést až k tomu, že by potrestání za přestupek nesplňovalo svůj účel a nebylo by natolik efektivní jako v případě, kdy by přestupkové řízení proběhlo rychleji a kdy by byl mladistvý za přestupek potrestán neprodleně po jeho spáchání.

¹⁵ PRÁŠKOVÁ, Helena. Odpovědnost mladistvých za správní delikty. In WINTEROVÁ, Alena; DVOŘÁK, Jan (eds). *Pocita Sentē Radvanové k 80. narozeninám*. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009, s. 420.

¹⁶ Tamtéž, s. 422.

¹⁷ Tamtéž, s. 423.

1.2 Výše věkové hranice trestní odpovědnosti

Hranice 15 let je zakotvena také jako hranice trestní odpovědnosti v TZ (§ 25). Jak už bylo výše naznačeno, v českém trestním právu se snahy o snížení věkové hranice objevovaly poměrně často. Tyto snahy měly společné jedno – všechny pokusy byly dosud neúspěšné. Zatím nejbližší k přijetí byl návrh na posunutí spodní věkové hranice trestní odpovědnosti z 15 na 14 let. Tato změna byla navržena v roce 2004 v rámci rekodifikace trestního práva, přičemž byl tento návrh dokonce schválen Poslaneckou sněmovnou. Senát ovšem tento návrh neschválil a PS poté již zamítavé stanovisko Senátu nepřehlasovala.¹⁸ Někteří senátoři se k návrhu postavili zcela odmítavě, jiní se zase zdrželi hlasování, díky čemuž návrh nakonec o dva hlasy neprošel.¹⁹

Jak podotýká H. Válková, snížení hranice trestní odpovědnosti by rovněž vyžadovalo další personální a ekonomické požadavky vzniklé např. tím, že by dětem mladším patnácti let bylo nezbytné ve věznicích zajistit povinnou školní docházku. Toto organizačně a finančně nákladné opatření by se na základě dosavadních statistik přitom týkalo průměrně jen necelé desítky čtrnáctiletých delikventů ročně, kteří dle současné právní úpravy zpravidla končí v uzavřených výchovných ústavech, kde je již školní docházka dávno zajištěna.²⁰

České trestní právo je navíc postaveno na tzv. relativní trestní odpovědnosti. ZSVM totiž uvádí, že mladistvý, který v době spáchání trestného činu nedosáhl dostatečné rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat protiprávnost svého jednání (rozpoznávací schopnost) nebo aby mohl své jednání ovládat (určovací schopnost), není za daný trestný čin odpovědný (§ 5 odst. 1). Přestože tedy ZSVM stanovuje dolní hranici trestní odpovědnosti na 15 let, současně s tím také očekává, že u daného mladistvého pachatele bude splněna i určitá fyzická a mentální vyspělost.²¹ To je rozdíl oproti absolutní trestní odpovědnosti. Zatímco absolutní trestní odpovědnost je charakterizována pevnou dolní hranicí, která určuje počátek odpovědnosti bez ohledu na vyspělost konkrétního jedince, relativní trestní odpovědnost je podmíněná nejen věkem, ale také dostatečnou rozumovou a mravní vyspělostí daného jedince.²²

¹⁸ ŘÍHA, Jiří. Ještě k nepřičetnosti podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže (zejména ve vztahu k § 5 odst. 1, 2 ZSM a § 12 TrZ). *Trestněprávní revue*, 2006, roč. 5, č. 10, s. 293.

¹⁹ VÁLKOVÁ, Helena. 15–14–15 = dolní věková hranice trestní odpovědnosti v České republice v roce 2009. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 15, s. II.

²⁰ VÁLKOVÁ: 15–14–15 = dolní věková hranice..., s. II.

²¹ ŠÁMAL, Pavel. K podmíněné či relativní trestní odpovědnosti mladistvého. *Právní rozhledy*, 2004, roč. 12, č. 2, s. 48.

²² VÁLKOVÁ, Helena. Věk a jeho význam pro stanovení dolní hranice trestní odpovědnosti. *Právní rozhledy*, 1997, roč. 5, č. 6, s. 289.

1.3 Hodnocení výše věkové hranice deliktní způsobilosti

Deliktní způsobilost bývá často definována jako schopnost, ale zároveň i povinnost osoby nést následky svého protiprávního jednání.²³ Jak uvádí např. H. Prášková, určení věkové hranice, kterou začíná odpovědnost osoby za její protiprávní delikty, by proto mělo vždy vycházet z průměrného věku, ve kterém už většina osob tohoto věku získává potřebné duševní a tělesné schopnosti, tedy takové věkové hranice, kdy je běžná osoba mentálně i fyzicky již natolik vyspělá, aby byla schopna své jednání chápat (rozpoznávací schopnost) a aby byla současně schopna své jednání ovládnout (určovací schopnost).²⁴

Jak bylo výše uvedeno, čas od času se v ČR objevují návrhy na snížení hranice deliktní způsobilosti, zejména pak v případě trestní odpovědnosti. Tyto návrhy se nejčastěji inspiroují v zahraničí, kde můžeme najít i případy nižších hranic, když např. v Anglii či Walesu je hranice odpovědnosti za trestné činy snížena až na 10 let. Tato hranice je ovšem zcela výjimečně nízká, jinak se ve většině evropských států setkáme s věkovou hranicí pohybující se zpravidla mezi 12 až 16 rokem věku.²⁵ Nižší výše věkové hranice deliktní způsobilosti navíc většinou reaguje na specifické podmínky a vztahy ve společnosti konkrétního státu.

Osobně si proto myslím, že snížení dolní hranice trestní či správněprávní odpovědnosti za přestupky pod 15 let by v ČR nebylo dobrým krokem. Přikláním se spíše k názoru, který zastává E. Peřinová, která uvádí, že by byla pro snížení hranice správněprávní odpovědnosti jen v případě, kdy by toto snížení hranice odpovědnosti mohlo být použito pouze po individuálním posouzení konkrétního případu, tedy až tehdy, kdy by bylo dostatečně a průkazně zjištěno, že mladistvý pachatel chápal protiprávnost svého jednání, byl schopen ho ovládnout a byl si zcela vědom následků, které svým jednáním způsobil.²⁶

Rovněž bych se zde připojil k myšlence J. Puše, který upozorňuje, že snížení dolní věkové hranice by stejně nebylo skutečným řešením dětské kriminality, ale že jde ve většině případů spíše o populistické gesto.²⁷ Tento názor přitom není ojedinělý, obdobně se vyjadřuje také např. H. Prášková, která shodně uvádí, že se nelze domnívat, že pouhé snížení věku potřebného ke spáchání deliktu povede k poklesu počtu protiprávních činů, neboť podle jejího názoru nelze přeceňovat úlohu trestání, ať už soudního či správního. H. Prášková dále poukazuje na určitou

²³ HORZINKOVÁ, Eva; FIALA, Zdeněk. *Správní právo hmotné: obecná část*. 2. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 34.

²⁴ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Základy odpovědnosti za správní delikty*. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 267.

²⁵ PEŘINOVÁ, Eva. Správněprávní trestání mladistvých v režimu přestupkového zákona. *Správní právo*, 2011, roč. 44, č. 4, s. 210.

²⁶ PEŘINOVÁ: Správněprávní trestání..., s. 210.

²⁷ PUŠ, Jaroslav. Bylo skutečně nutné snižovat hranici trestní odpovědnosti? In MASOPUST, Zdeněk (ed). *Karlovarská právní revue*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2006, s. 10.

jednostrannost a populismus politických stran, které předmětné návrhy předkládají, se snahou zavděčit se potenciálním voličům, a to často za podpory hromadných sdělovacích prostředků.²⁸

Lepšího výsledku by bylo možné dosáhnout spíše zaměřením se na prevenci dětské kriminality, neboť dětský pachatel zpravidla není jediným viníkem svého protiprávního jednání. Naopak, je nutné podotknout, že v řadě případů se na protiprávním jednání podílí také rodina dítěte a společnost jako celek. A konečně, jak varuje J. Puš, často není k dětem správně přistupováno ani v některých českých školách.²⁹

Jako nejlepší řešení dětské kriminality se tak proto jeví to, aby nejen česká justice, ale celá společnost převzala spoluodpovědnost za výchovu těchto delikventních dětí, které často pochází z rozvrácených poměrů a sociálně slabších vrstev, a aby se snažila těmto psychickým, sociálním a ekonomickým handicapům předejít.³⁰ Nemusí však nutně jít o dětské delikventy ze zmiňovaných sociálních kruhů. Žijeme rovněž v době elektroniky a děti jsou dnes pod velkým vlivem televize, počítačů, internetu a sociálních sítí, a pokud na ně rodiče nemají dostatek času, není pak jisté, že děti všem informacím z těchto zdrojů správně rozumí a že poté umí správně vyhodnotit následky svého jednání učiněného na základě takto získaných informací.³¹ A také nesmíme zapomenout na ty nejhorší případy, kdy nejen že rodiče své děti zanedbávají, ale jsou jim navíc i špatným vzorem, což může jejich děti k protiprávnímu jednání inspirovat. Koneckonců už římský filozof Publicius Syrus v 1. stol. př. n. l. říkával, že „*kde břeší staří, tam se mladí učí špatnému*“.³²

Příčiny dětské kriminality ovšem nemusí být tak jednoduché a jednoznačné, jak zde uvádím já. Může za nimi být řada faktorů, které se buď mohou objevovat jen u určitých skupin dětí, nebo mohou být zcela ojedinělé a týkat se pouze některých jedinců. Na toto téma byly odborníky vypracovány řady teorií a provedeny řady výzkumů. V souvislosti s mladistvými pachateli bych vyzdvihl zejména teorii sociálních vazeb (*social control theory*)³³, jejímž autorem je americký sociolog T. Hirschi. Dle této teorie to, zda se z mladistvého může stát potenciální delikvent, závisí na čtyřech základních faktorech. Prvním důležitým bodem je pevný emocionální vztah k blízké osobě (*attachment*), zejména pak k rodičům či přátelům. Druhým významným kritériem je určitá pozice ve společnosti a s tím související obava (*commitment*), že by mladistvý mohl o tuto pozici spácháním deliktu přijít. Třetím prvkem, který hraje důležitou roli, je pak časové vytížení mladistvého (*involvement*), především v důsledku vzdělávacích aktivit ve škole či pracovní náplně v zaměstnání. Čtvrtým, tedy posledním, rozhodujícím faktorem je podle Hirschiho víra (*belief*)

²⁸ PRÁŠKOVÁ: Odpovědnost..., s. 418.

²⁹ PUŠ: Bylo skutečně nutné snižovat hranici..., s. 9.

³⁰ Tamtéž, s. 11.

³¹ PEŘINOVÁ: Správněprávní trestání..., s. 209.

³² MAREŠOVÁ, Alena. Kriminalita mládeže. *Trestní právo*, 2005, roč. 10, č. 4, s. 14.

³³ HIRSCHI, Travis. *Causes of Delinquency*. Berkley: University of California Press, 1969. 293 s.

v nastavený společenský systém hodnot a tomu odpovídající kontrola svého chování. Tato teorie se stala populární, a ačkoliv byla publikována již v roce 1969, je stále použitelná, což bylo potvrzeno opakovanými výzkumy.³⁴ Osobně se domnívám, že tato teorie je skutečně nadčasová, neboť zkoumá základní body, kterými se mladistvý ve svém dospívání zabývá a které tak mohou ovlivnit jeho budoucí chování a rozvoj. Je zcela logické, že u mladistvého, který je obklopen rodinou a přáteli, který má pevné společenské postavení, který je časově vytížený a nemá tak dostatek času na hlouposti, a který současně věří hodnotovému sociálnímu systému, bude méně pravděpodobné, že by se mohl dopustit delikventního chování. Naopak, jestliže jeden či více z těchto čtyř bodů u mladistvého nebudou splněny, bude se tím zvyšovat pravděpodobnost spáchání protiprávního činu daným mladistvým.

Na druhou stranu, ani splnění všech těchto faktorů nezaručuje, že se z mladistvého nestane delikvent. Jako příklad zvolím situaci, kdy je mladistvý obklopen rodinou, a přesto se dopustí protiprávního činu, což ukázaly např. výzkumy manželů Glueckových. Tito američtí kriminologové a sociologové, S. Glueck a E. Gluecková, provedli výzkum, jež je známý jako tzv. multifaktorový přístup (*multiply causation approach*)³⁵. Výzkum byl prováděn v letech 1938–1948 a byl zaměřen na věkovou skupinu dospívajících 11–17letých chlapců, přičemž byly vytvořeny dvě skupiny, výzkumná skupina 500 delikventních chlapců, kteří se již v minulosti protiprávního činu dopustili, a kontrolní skupina 500 nedelikventních chlapců. Nedelikventní chlapci byli vybráni tak, aby se jejich věk, rasa, inteligence nebo místo bydliště shodovalo s delikventními chlapci. Navíc se jednalo o tzv. longitudinální výzkum, tzn. že později proběhla u všech těchto chlapců další kontrolní šetření, a to ve věku 25 let a poté ve věku 31 let. Po skončení výzkumu Glueckovi vybrali z původně 400 zkoumaných faktorů 5 hlavních faktorů, které měly dle Glueckových nejsilněji ovlivňovat delikventní chování, neboť se jejich výskyt v obou skupinách výrazně lišil. Jako tyto rozhodující faktory byly vybrány: výchovný styl otce, dohled matky, emocionální vztah mezi otcem a chlapcem, emocionální vztah mezi matkou a chlapcem, a konečně soudržnost rodiny.³⁶ Tento výzkum tak dle mého názoru ukázal, že obklopení rodinou samo o sobě nemusí vždy stačit, ale že musí jít o fungující rodinu, ve které je mladistvý rodiči řádně vychováván, má dostatečný emocionální vztah s matkou i otcem, a rodina drží pospolu. Výsledky výzkumu byly sice publikovány již v roce 1950, nicméně tak finančně a časově náročný výzkum zaměřený na tak velký počet zkoumaných respondentů, a to navíc pouze mladistvých, je vzácný, a to i na poměry USA, kde se tyto tzv. longitudinální výzkumy těší velké oblibě. Navíc snad nemůže být pochyb o tom, že mladistvý z nefunkční rodiny bude jistě náchylnější k delikventnímu jednání více než

³⁴ KUČHTA, Josef; VÁLKOVÁ, Helena. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005, s. 94.

³⁵ GLUECK, Sheldon; GLUECK, Eleanor. *Unraveling Juvenile Delinquency*. Cambridge: Harvard University Press, 1950. 399 s.

³⁶ KUČHTA: *Základy...*, s. 101.

mladistvý, který pochází z rodiny, která funguje a drží pospolu. A to bez ohledu na čas a místo výzkumu. Přesto byly výzkumu manželů Glueckových vytýkány určité nedostatky, jako např. nezohlednění socioekonomického statusu či vlivu vrstevníků.³⁷

Z tohoto důvodu bych zmínil ještě jeden výzkum, a to výzkum britského kriminologa D. J. Westa³⁸. Tento tzv. multifaktorový projekt byl o to zajímavější, protože se nejednalo o výzkum restrospektivní (vycházející z minulosti), jako tomu bylo v případě manželů Glueckových, kde již bylo známo, kteří mladiství jsou delikventy a kteří nikoli, ale jednalo se naopak o výzkum prospektivní (zaměřený do budoucnosti), kdy se tedy nedalo předem odhadnout, kteří mladiství se stanou delikventy a kteří nikoli. Výzkum zkoumal skupinu 411 chlapců narozených v letech 1951–1954 a žijících ve stejné dělnické londýnské čtvrti. První šetření bylo provedeno ve věku 8–9 let, a tato šetření se v určitých intervalech opakovala až do 24. roku věku zkoumaných respondentů. West ve svém výzkumu dospěl k 5 nejdůležitějším faktorům, jejichž výskyt zvyšoval pravděpodobnost, že se mladistvý stane delikventem. Těmito faktory byly nízký příjem rodiny, vysoký počet rodinných příslušníků, změny výchovného stylu nebo nedostatečný dohled, nízká inteligence, a konečně skutečnost, že se jeden z rodičů v minulosti dopustil protiprávního činu.³⁹ Výsledky tohoto výzkumu byly publikovány v roce 1982, opět tedy nejsou zcela aktuální, na druhou stranu jde na evropské poměry o zcela jedinečný projekt, protože v Evropě tyto rozsáhlé longitudinální výzkumy nejsou běžné, zejména z důvodu finanční a časové nákladnosti, a proto se od nich čím dál více ustupuje a jejich výsledky jsou o to vzácnější. Navíc se domnívám, že opět nemůže být sporu o tom, že mladistvý pocházející z méně zajištěné či početné rodiny, u něhož je zanedbávána výchova, který nemá vysokou inteligenci, či jehož rodič je sám delikventem, se může dopustit protiprávního činu spíše než mladistvý, který nespadá do žádné z těchto kategorií.

Jak tedy můžete vidět, rozebírání příčin dětské kriminality by bylo na samostatnou práci, proto se jim bohužel nemohu ve své bakalářské práci věnovat podrobněji. Proto bych zde v této souvislosti chtěl alespoň odkázat na autory, kteří se ve svých publikacích příčinám kriminality mládeže věnují, z české literatury např. A. Marešová⁴⁰, J. Hulmáková⁴¹ či P. Kučera a M. Richter⁴².

³⁷ KUČTA: *Základy...*, s. 102.

³⁸ WEST, D. J. *Delinquency. Its Roots, Careers and Prospects. Cambridge Studies in Criminology*. London: Hienemann, 1982. 185 s.

³⁹ KUČTA: *Základy...*, s. 104.

⁴⁰ MAREŠOVÁ, Alena. K příčinám a podmínkám kriminality mládeže. *Trestní právo*, 2007, roč. 12, č. 7–8, s. 23–26.

⁴¹ HULMÁKOVÁ, Jana. *Trestání delikventní mládeže*. Praha: C.H. Beck, 2013. 235 s.

⁴² KUČERA, Pavel; RICHTER, Milan. Koncepčnost řešení dětské kriminality. *Trestní právo*, 2004, roč. 9, č. 12, s. 2–3.

2 Postavení dětí mladších patnácti let

2.1 Postavení dětí mladších patnácti let v přestupkovém právu

Jak již tedy bylo výše rozebráno, ten, kdo v době spáchání přestupku nedosáhl alespoň 15. rok svého věku, není za přestupek odpovědný (§ 18). Tyto osoby, nejčastěji označované prostě jako „dětí“, se tak přestupku ani po naplnění jeho skutkové podstaty nemohou dopustit, což se projevuje v několika směrech.

První projev můžeme spatřit již ve fázi před zahájením přestupkového řízení. ZOPŘ totiž uvádí, že pokud podezřelý z přestupku v době spáchání skutku nedovršil 15. rok věku, správní orgán musí věc usnesením odložit, aniž by zahájil řízení (§ 76 odst. 1 písm. d). Institut odložení věci pro nedostatek věku podezřelého znal i PřestZ (§ 66 odst. 1 písm. b). Pokud by přestupkové řízení již bylo zahájeno, ZOPŘ ukládá správnímu orgánu povinnost, aby usnesením řízení zastavil, pokud obviněný v době spáchání skutku nedovršil 15. rok věku (§ 86 odst. 1 písm. f). Povinnost zastavení řízení pro nedostatek věku obviněného znal i PřestZ (§ 76 odst. 1 písm. e).

Na rozdíl od českého trestního práva ale české přestupkové právo žádnou další specifickou úpravu pro osoby mladší patnácti let neobsahuje. Přestupkové právo tak např. dětem mladším patnácti let neumožňuje uložení specifických opatření a trestů, což zpravidla bývá odůvodňováno menší společenskou škodlivostí přestupků oproti trestným činům.

Problematickým se jeví také uložení ochranného opatření za přestupky spáchané dětmi mladšími patnácti let. Omezující opatření těmto dětem dle ZOPŘ uloženo být nemůže, neboť může být uloženo jen pachateli přestupku, a to pouze spolu se správním trestem (§ 52 odst. 3). Oproti tomu ochranné opatření zabránění věci je možné uložit také osobě, které nemůže být uložen správní trest propadnutí věci z toho důvodu, že vůči ní nemůže být vedeno přestupkové řízení (§ 53 odst. 1 písm. b). Zabránění věci proto dle mého názoru za splnění dalších předpokladů lze uložit i dětem mladším patnácti let, totéž pak platí pro zabránění náhradní hodnoty (§ 54 odst. 1).

2.2 Postavení dětí mladších patnácti let v trestním právu

České trestní právo oproti českému přestupkovému právu obsahuje zcela specifickou právní úpravu, když zakotvuje legální definici pojmu „dítě mladší patnácti let“ (§ 89), protiprávní činy těchto dětí označuje za „činy jinak trestné“ (§ 2 odst. 2 písm. a), stanovuje odchylná pravidla pro řízení v trestních věcech dětí mladších patnácti let (§ 90–92), a dokonce stanovuje opatření, která lze těmto dětem uložit (§ 93).

Nejde sice o trestní opatření, která jsou v trestním právu ukládána mladistvým pachatelům, zpravidla nemají mít ani sankční povahu a jejich účelem je především vhodně zareagovat na výchovné problémy, které vedly ke kriminalitě trestně neodpovědných dětí, nicméně i přesto jsou s nimi spojeny často velmi významné zásahy do života dítěte a jeho rodiny.⁴³

Na rozdíl od přestupkového práva, které výčet ochranných opatření pro děti mladší patnácti let neobsahuje, trestní právo v ZSVM výslovně uvádí některá ochranná opatření, která lze dětem mladším patnácti let uložit. Můžeme zmínit např. ochrannou výchovu (§ 93 odst. 2 a 3) nebo ochranné léčení (§ 93 odst. 4 a 5).

2.3 Hodnocení postavení dětí mladších patnácti let

Jak upozorňují někteří právní odborníci, ačkoliv protiprávní činy spáchané dětmi vykazují zcela stejné či podobné znaky jako trestné činy dospělých, přesto u dětí fungují zcela odlišné mechanismy, které je k jejich protiprávním činům vedou, a včasná a adekvátní reakce může tyto problémy u většiny dětí vyřešit a jejich další kriminalitě tím předejít.⁴⁴ Na druhé straně pokud k citlivé a současně dostatečně důrazné reakci včas nedojde, může to pak vést až k tomu, že se původně méně závažná dětská kriminalita začne přeměňovat na stále nebezpečnější protiprávní činy.⁴⁵ V českém trestním právu proto zákonodárce zakotvil možnost uložení vhodných opatření i trestně neodpovědným dětem, když příslušný orgán může na závažnější dětskou kriminalitu vybranými opatřeními zareagovat i dříve, aniž by musel čekat na dovršení patnáctého roku věku.⁴⁶

Naopak v českém přestupkovém právu (jak už bylo výše rozebráno) zatím možnost uložit dětem mladším patnácti let specifické tresty či opatření, případně alespoň některá specifická ochranná opatření chybí, což může vést k nárůstu dětské kriminality. Nabízí se zde proto otázka, zda by v budoucnu nebylo vhodné zákonodárcem zavést možnost uložení výchovných sankcí i v případě přestupků. Jistě, přestupky jsou méně škodlivé protiprávní činy než trestné činy, na druhé straně i nijak nepostižený přestupek spáchaný dítětem může vést u tohoto dítěte k posílení jistoty, že porušování práva se vyplácí.

Ostatně, jak uvádí např. E. Peřinová, zavedení výchovných sankcí, jako je třeba povinnost navštěvovat vzdělávací aktivity, probační programy či vykonat veřejně prospěšné práce, by u takového dítěte nebylo na škodu, ale naopak by to mohlo pomoci odvrátit pozornost dítěte od

⁴³ HULMÁKOVÁ, Jana. *Trestání delikventní mládeže*. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 54.

⁴⁴ SOTOLÁŘ, Alexander; VÁLKOVÁ, Helena. Ochranné léčení jako nová reakce na činy jinak trestné spáchané dětmi mladšími patnácti let. *Trestněprávní revue*, 2011, roč. 10, č. 11, s. 309.

⁴⁵ VÁLKOVÁ, Helena; SOTOLÁŘ, Alexander. Čin jinak trestný a možné reakce na něj v systému soudnictví ve věcech mládeže. *Trestněprávní revue*, 2004, roč. 3, č. 7, s. 197.

⁴⁶ Tamtéž.

dalšího protiprávního jednání a také mu pomoci dosáhnout vyššího stupně morální vyzrálosti.⁴⁷ K tomuto názoru se přikláním, neboť se domnívám, že povinnost podrobit se vzdělávání či obecně prospěšným pracím, může dětskému delikventovi jen prospět, a pravděpodobně ho i odradit od dalších protiprávních činů, protože nebude mít dostatek času ani energie na páchání dalších deliktů.

⁴⁷ PEŘINOVÁ: Správněprávní trestání..., s. 210.

3 Postavení osob ve věku blízkém věku mladistvých

3.1 Postavení osob ve věku blízkém věku mladistvých v přestupkovém právu

V souvislosti s výší věkové hranice správněprávní odpovědnosti za přestupky je dále od mladistvých pachatelů mezi 15. a 18. rokem věku třeba odlišovat také tzv. „mladé dospělé“. Jak uvádí např. J. Hulmáková, za mladého dospělého se považuje osoba, která spáchala protiprávní čin zpravidla mezi 18. a 21. rokem věku.⁴⁸ Pojem mladých dospělých sice není v českém přestupkovém právu legálně vymezen, přesto ale lze v současné právní úpravě přestupků nalézt jistou modifikaci, která se bude dotýkat právě zmíněných mladých dospělých.

Tuto modifikaci obsahuje ZOPŘ, když stanovuje, že správní orgán má jako k polehčující okolnosti přihlídnout k tomu, že pachatel spáchal přestupek ve věku blízkém věku mladistvých (§ 39 písm. a). Oproti tomu PřestZ tuto ani jiné polehčující okolnosti neznal.

3.2 Postavení osob ve věku blízkém věku mladistvých v trestním právu

Trestní právo uvedenou věkovou kategorií mládeže (18–21 let) dokonce výslovně označuje jako tzv. „osoby ve věku blízkém věku mladistvých“. TZ pak obdobně jako přestupkový zákon spáchání trestného činu ve věku blízkém věku mladistvých považuje za polehčující okolnost (§ 41 písm. f).

TZ (§ 48 odst. 5) navíc dává soudu možnost pachateli ve věku blízkém věku mladistvých v odůvodněných případech uložit některá přiměřená omezení a přiměřené povinnosti uvedené v TZ (§ 48 odst. 4), jakož i výchovná opatření obsažená v ZSVM (§ 15–20), která jsou jinak určena pouze mladistvým pachatelům.

3.3 Hodnocení postavení osob ve věku blízkém věku mladistvých

Domnívám se, že na rozdíl od kategorie mladistvých pachatelů a od kategorie dětí mladších patnácti let, se v případě kategorie tzv. mladých dospělých české přestupkové a trestní právo tolik neliší. V obou případech, tedy jak v případě přestupku, tak i v případě trestného činu, je spáchání

⁴⁸ HULMÁKOVÁ, Jana. Mladí dospělí de lege lata a lege ferenda. In VANDUCHOVÁ, Marie; GRIVNA, Tomáš (eds). *Pocta Otovi Novotnému k 80. narozeninám*. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 65.

daného protiprávního činu osobou ve věku blízkém věku mladistvých možné považovat za polehčující okolnost. Na druhé straně si je ovšem zákonodárce vědom toho, že jde již o dospělé osoby, byť mohli zletilosti dosáhnout poměrně nedávno, a tudíž že již jako dospělí musí nést plnou odpovědnost za spáchané protiprávní jednání. Jedinou výjimkou z této koncepce je uvedené ustanovení TZ (§ 48), které zohledňuje věk dospělého pachatele tím, že umožňuje soudu uložení některých přiměřených omezení a přiměřených povinností, nebo výchovných opatření, která lze jinak uložit výhradně mladistvým pachatelům.

Myslím si, že právní úprava mladých dospělých je zvolena vhodně a že v jejím případě není třeba žádných změn. Je zapotřebí, aby si osoby ve věku blízkém věku mladistvých byly vědomy toho, že v případě spáchaní protiprávního činu za jeho spáchaní ponесou plnou odpovědnost. Korektiv možnosti přihlídnutí k věku blízkému věku mladistvých jako polehčující okolnosti pak pouze zmírňuje tvrdost jinak běžného potrestání v případě osob, které dosáhly zletilosti teprve nedávno. V případě trestního práva si je navíc zákonodárce vědom větší míry společenské škodlivosti trestných činů (oproti přestupkům), proto pravděpodobně dává soudům také možnost uložení přiměřených omezení či přiměřených povinností.

4 Jednotlivé druhy správních trestů a jejich možnost/vhodnost uložení mladistvým pachatelům přestupků

Podle ZOPŘ lze za spáchaný přestupek uložit správní trest (§ 35). V rámci terminologie tak dochází ke změně označení. „Tresty“ se ukládaly již dle trestního zákona správního z roku 1950⁴⁹ (§ 11), dle zákona č. 60/1961 Sb.⁵⁰ se pak ukládala „opatření“ (§ 4 odst. 2) a dle PřestZ z roku 1990 se ukládaly „sankce“ (§ 11). ZOPŘ se tak vrací k pojmu „trest“, který používal již zákon z roku 1950 s tím, že ZOPŘ ho ve vztahu k přestupkům označuje přesněji jako „správní trest“.

Původně navrhovaný pojem „sankce“ byl kritizován pro široký význam pojmu a termín „trest“ byl zase odmítnut pro jeho zaměnitelnost s tresty ukládanými v trestním právu.⁵¹ Vybraný název „správní trest“ se tak jeví jako vhodně zvolené řešení. Podle některých autorů je ale toto označení přesto nesprávné, neboť dle jejich názoru lze podle čl. 39 a 40 Listiny tresty ukládat pouze za trestné činy, nikoliv za přestupky či jiné správní delikty. Jak ale podotýká V. Mikule, jde spíše o terminologickou otázku, která však pro ukládání správních trestů nemá hlubší význam.⁵²

ZOPŘ (§ 35) obsahuje taxativní výčet pěti správních trestů, které je při splnění zákonem stanovených podmínek možné uložit i mladistvému pachateli přestupku – napomenutí (§ 35 písm. a), pokutu (§ 35 písm. b), zákaz činnosti (§ 35 písm. c), propadnutí věci či náhradní hodnoty (§ 35 písm. d) a zveřejnění rozhodnutí o přestupku (§ 35 písm. e). Při tvorbě ZOPŘ se po vzoru TOPO (§ 15 odst. 1 písm. f a g) uvažovalo rovněž o zavedení trestu zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži a zákazu přijímání veřejnoprávních dotací a subvencí do obecné části přestupkového zákona.⁵³ Tyto zákazy nakonec mezi správní tresty do ZOPŘ zařazeny nebyly, i pokud by k tomu však došlo, bylo by je možné uložit jen právnickým osobám.

Jiné správní tresty v ČR podle současné právní úpravy za přestupek není možné uložit. Tzv. „kárání na těle“, jako bylo např. bití holí, je u nás samozřejmě zakázáno, a to už od roku 1867. Zákaz mučení, jakož i krutého, nelidského či ponižujícího zacházení zakotvuje již Listina (čl. 7 odst. 2). Trest smrti se v ČR na základě Listiny (čl. 6 odst. 3) logicky také nepřipouští, a to ani za trestný čin. Na rozdíl od trestných činů však za přestupek od roku 1961 nemůže být uložen ani trest odnětí svobody, a to ani jako náhradní trest, např. v případě nezaplacení pokuty.⁵⁴

⁴⁹ Zákon č. 88/1950 Sb., trestní zákon správní, ve znění zákona č. 14/1957 Sb. účinném ke dni 1. dubna 1957.

⁵⁰ Zákon č. 60/1961 Sb., o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku, ve znění zákona č. 87/1987 Sb. účinném ke dni 1. ledna 1988.

⁵¹ ONDRAČKOVÁ, Věra. Nová právní úprava odpovědnosti za přestupky a řízení o nich – vybrané otázky. *Správní právo*, 2014, roč. 47, č. 1–2, s. 10.

⁵² MIKULE, Vladimír. Poznámky k českému trestnímu právu správnímu. In MUSIL, Jan; VANDUCHOVÁ, Marie (eds). *Pocťa prof. JUDr. Otavě Novotnému ke 70. narozeninám*. Praha: Codex, 1998, s. 73.

⁵³ ONDRAČKOVÁ: Nová právní úprava..., s. 10.

⁵⁴ MIKULE: Poznámky..., s. 73.

Podle PřestZ bylo za přestupek možné uložit ještě sankci zákazu pobytu (§ 11 odst. 1 písm. e a § 15 a). ZOPŘ již uložení tohoto správního trestu neumožňuje, ve vztahu k mladistvým pachatelům se tím ale nic nezměnilo, protože mladistvým nemohl být zákaz pobytu uložen ani dle PřestZ (§ 19 odst. 2). K zákazu pobytu se blíže vyjadřovali např. P. Varvařovský⁵⁵ nebo M. Kopecký⁵⁶.

4.1 Napomenutí

Prvním druhem správního trestu je napomenutí (§ 35 písm. a). § 45 ZOPŘ stanovuje, že při ukládání napomenutí správní orgán pachatele pouze upozorní na důsledky jeho protiprávního jednání, které by mu hrozily, pokud by se stejného či obdobného jednání dopustil v budoucnu. Napomenutí tak představuje a v českém správním právu trestním vždy představovalo nejmírnější druh správního trestu. Ačkoliv obecně lze jakýkoliv správní trest uložit samostatně, ale také společně s jiným správním trestem, napomenutí podle ZOPŘ nemůže být uloženo spolu s pokutou (§ 36). To však s ohledem na charakter napomenutí ničemu nevádí, neboť napomenutí je spíše prostředkem morálního donucení, jež bývá ukládáno zpravidla právě namísto pokuty tam, kde je to považováno za dostatečné.⁵⁷

Jak uvádí H. Prášková, při vytváření ZOPŘ se uvažovalo i nad vypuštěním napomenutí jako druhu správního trestu, když bylo poukazováno zejména na to, že podobného výsledku je možné dosáhnout např. upuštěním od potrestání. I přes tyto argumenty ale nakonec tento správní trest zůstal v ZOPŘ ponechán, což bylo odůvodněno především tím, že napomenutí může v některých případech být účinným nástrojem výchovného působení, a to např. právě u mladistvých, u nichž často není potřeba uložit přísnější trest.⁵⁸ Jak už totiž bylo výše naznačeno, účelem napomenutí je zejména zapůsobit na „svědomí pachatele“⁵⁹, což zrovna u mladistvých hříšníků, zejména pak u prvopachatelů, může mít dostatečný efekt i bez uložení jiné správní sankce. To také odpovídá principu přiměřenosti sankcí, který by měl být při výběru druhu správního trestu ukládaného pachateli přestupku rovněž dodržen.⁶⁰

⁵⁵ VARVAŘOVSKÝ, Pavel. Zákaz pobytu: populismus v právu. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 21, č. 3, s. 13–19.

⁵⁶ KOPECKÝ, Martin. Ukládání sankce zákazu pobytu za přestupek. In MASLEN, Michal (ed). *Právo na spravedlivý proces a správně trestanie: medzinárodná vedecká konferencia: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie*. Kraków: Spolok Slovákov v Poľsku, 2015, s. 104–110.

⁵⁷ PRŮCHA, Petr. *Základní pojmy a instituty správního práva*. Brno: Masarykova univerzita, 1998, s. 204.

⁵⁸ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Nové přestupkové právo*. Praha: Leges, 2017, s. 203.

⁵⁹ MÁRTON, Michal; GONSIOROVÁ, Barbora. *Průvodce novým přestupkovým zákonem pro správní praxi*. Praha: Leges, 2017, s. 101.

⁶⁰ JÍLKOVA, Nikola. Princip přiměřenosti při ukládání sankcí. In KOŠIČIAROVÁ, Soňa (ed). *Princípy trestania a správne delikty: zborník príspevkov z česko-slovenskej vedeckej konferencie*. Trnava: Trnavská univerzita, Právnická fakulta, 2016, s. 102.

4.2 Pokuta

Dalším druhem správního trestu dle ZOPŘ je pokuta (§ 35 písm. b). Pokutu lze uložit jak samostatně, tak i společně s jiným správním trestem, s již výše uvedenou výjimkou napomenutí (§ 36). V praxi je pokuta nejčastěji používaným druhem správního trestu, protože uložení tohoto trestu bývá často efektivní, neboť zasahuje do majetkové sféry pachatele.⁶¹ Pokutu lze přitom uložit až do výše, kterou stanoví zvláštní zákony, jestliže však zvláštní zákony odchylnou výší pokuty nestanoví, pak lze dle ZOPŘ uložit pokutu pouze ve výši, která nepřesahuje částku 1 000 Kč (§ 46). Jak ale uvádí L. Jemelka⁶², výše pokuty zpravidla zvláštním zákonem stanovena je, ať už přímo ZNP nebo dalšími zákony.

Pokud navíc jde o mladistvého pachatele, pak se podle ZOPŘ horní hranice sazby pokuty vždy snižuje na polovinu s tím, že částka u mladistvého nesmí přesáhnout částku 5 000 Kč, ledaže by šlo o podnikajícího mladistvého (§ 57). Můžeme si uvést dva příklady. Podle ZNP lze dospělému pachateli za rušení nočního klidu uložit pokutu nejvýše 10 000 Kč (§ 5 odst. 3 písm. b), u mladistvého pachatele musíme horní hranici výše pokuty snížit na polovinu, zde na částku 5 000 Kč, čímž je současně splněna i maximální výše pokuty, kterou lze mladistvému dle ZOPŘ uložit. Dále je podle ZNP možné dospělému pachateli za znečištění veřejného prostranství uložit pokutu nejvýše 20 000 Kč (§ 5 odst. 3 písm. c), u mladistvého pachatele musíme horní hranici výše pokuty snížit na polovinu, zde na částku 10 000 Kč, čímž ale není splněna druhá podmínka, tzn. maximální výše pokuty, kterou je mladistvému možné dle ZOPŘ uložit, proto bude v tomto případě mladistvému možné uložit pokutu nejvýše v částce 5 000 Kč.⁶³ Pokud by horní hranice výše pokuty nebyla stanovena zvláštním zákonem, pak by se (jak již bylo výše zmíněno) použila obecná úprava obsažená v ZOPŘ, dle které je dospělému pachateli možné uložit pokutu nejvýše 1 000 Kč (§ 46 odst. 1), u mladistvého pachatele navíc musíme horní hranici výše pokuty snížit na polovinu, zde by tedy horní hranice výše sazby činila 500 Kč.⁶⁴

Nížší výše horní sazby pokuty u mladistvých pachatelů je odůvodněna tím, že mladistvý, který nepracuje ani nepodniká, zpravidla nemá vlastní příjem, a je tak zcela odkázán na vyživovací povinnost svých rodičů, případně opatrovníka.⁶⁵ S ohledem na to, že správní trestání mladistvých má působit především výchovně, zavedení vysokých pokut pro mladistvé pachatele by tak dobře

⁶¹ ONDRUŠOVÁ, Marta; ONDRUŠ, Radek; VYTOPIIL, Petr. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: praktický komentář k zákonu č. 250/2016 Sb. (přestupkový řád) s důvodovou zprávou a základní judikaturou*. Praha: Leges, 2017, s. 247.

⁶² JEMELKA, Luboš. In JEMELKA, Luboš; VETEŠNÍK, Pavel (eds). *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 486.

⁶³ Tamtéž, s. 487.

⁶⁴ BROŽ, Jan. In BOHADLO, David; BROŽ, Jan a kol. (eds). *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 351.

⁶⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, dostupná též na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=555&CT1=0>>, s. 179.

neplnilo svou preventivní funkci, neboť pokutu bude nejčastěji platit právě zákonný zástupce či opatrovník mladistvého.⁶⁶ Navíc, jak uvádí P. Zářecký, hrozba vysokým a zřídka uplatňovaným trestem často nemá odstrašující účinek, ale naopak by v mladistvém mohla vyvolat přesvědčení, že se nerespektování zákona vyplácí a že může v protiprávním jednání pokračovat.⁶⁷ Účinnějším se tak jeví stanovení rozumných částek, kdy je pravděpodobné, že bude uložena pokuta reálně vymožená a bude tak mnohem lépe dosaženo zamýšleného účelu a smyslu správního trestání.⁶⁸

Jak už ale bylo výše naznačeno, snížení horní hranice sazby pokuty na její polovinu ani omezení maximální výše pokuty částkou 5 000 Kč však neplatí pro mladistvého pachatele, který je podnikající fyzickou osobou (§ 57). U podnikajícího mladistvého by totiž uložení pokuty ve snížené sazbě nepůsobilo dostatečně preventivně-represivně, neboť lze předpokládat, že takový mladistvý již dosahuje dostatečných zisků ze svého podnikání.⁶⁹ Kdo je pro účely zákona považován za podnikající fyzickou osobu, stanovuje ZOPŘ v § 22.

M. Ondrušová v této souvislosti uvádí, že ZOPŘ za podnikající fyzickou osobu nepovažuje např. osobu, která podniká prostřednictvím obchodních společností. Na takového mladistvého se tudíž úprava týkající se podnikajících FO nevztahuje, a naopak snížená horní hranice sazby pokuty vztahující se na mladistvé nepodnikatele se na takového mladistvého pachatele uplatní. M. Ondrušová zde proto upozorňuje, že pak může nastat celkem paradoxní situace.

Na jedné straně totiž můžeme najít mladistvé pachatele, kteří podnikají prostřednictvím obchodních společností a které ZOPŘ mezi podnikající FO neřadí, tudíž se na ně zvýhodnění v podobě snížené horní hranice sazby pokuty vztahuje, ačkoliv jejich majetkové příjmy mohou být reálně nadstandardní. Na druhé straně ovšem také můžeme najít mladistvé pachatele, které ZOPŘ za podnikající FO považuje a bez ohledu na jejich reálné příjmy (které mohou být minimální) je ochrany, která by se jich jako mladistvých pachatelů jinak týkala, zbavuje.⁷⁰ Ostatně, jak ve svém příspěvku trefně glosuje P. Kolman, v Bitcoinech⁷¹ pokuty stále platit nejde, ač by to někteří mladiství s ohledem na situaci na české ekonomické scéně jistě uvítali s otevřenou náručí.⁷²

J. Brož dále podotýká, že u mladistvých pachatelů lze současně uvažovat také o snížení dolní hranice sazby pokuty.⁷³ Výše pokuty může být sice vymezena jen určením horní hranice pokuty, kdy dolní hranice nemusí být stanovena, v některých případech ale zvláštní zákony

⁶⁶ BROŽ: *Zákon...*, s. 351.

⁶⁷ ZÁŘECKÝ, Pavel. K problematice správního trestání. *Správní právo*, 2014, roč. 47, č. 1–2, s. 55.

⁶⁸ MATES, Pavel a kol. *Základy správního práva trestního*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 115.

⁶⁹ Důvodová zpráva..., s. 179.

⁷⁰ ONDRUŠOVÁ: *Zákon...*, s. 371.

⁷¹ virtuální měna (kryptoměna)

⁷² KOLMAN, Petr. Správní právo trestní – stručně ke změnám v přestupkovém právu. *Trestní právo*, 2016, roč. 19, č. 4, s. 14.

⁷³ BROŽ: *Zákon...*, s. 351.

zakotvují i dolní hranici sazby pokuty.⁷⁴ Pro tyto situace ZOPŘ umožňuje mimořádné snížení výměry pokuty, přičemž aplikaci tohoto institutu nevylučuje ani u mladistvých pachatelů. Podle J. Brože by naopak takový postup u mladistvých pachatelů v některých případech mohl dokonce lépe zajistit účel správního potrestání.⁷⁵ ZOPŘ totiž uvádí, že pokutu lze uložit i v nižší než zákonem stanovené výši, jestliže je vzhledem k okolnostem případu a osobě pachatele možné důvodně očekávat dosažení jeho nápravy i při uložení nižší pokuty (§ 44 odst. 1 písm. a). V takovém případě lze pachateli přestupku pokutu uložit i pod zákonem stanovenou dolní hranici sazby s tím, že pokuta musí být uložena alespoň ve výši jedné pětiny zákonné dolní hranice sazby (§ 44 odst. 2).

Oproti tomu horní hranice sazby pokut jsou v ZOPŘ až na výjimky (viz např. § 41 odst. 2) nepřekročitelné a jsou stanoveny pevně, správní orgán tedy zpravidla nemůže uložit pokutu nad rámec horní hranice sazby pokuty stanovené zákonem, a to ani v případě dospělých pachatelů.⁷⁶ Domnívám se, že tato pro většinu případů platící nepřekročitelnost byla zákonodárcem zvolena vhodně, zejména s ohledem na to, že vysoké sazby jsou často stanoveny bez dostatečného posouzení závažnosti konkrétního přestupku. Jak totiž upozorňuje H. Prášková, určení horní hranice sazby není mnohdy správně koordinováno, vysoké tresty jsou tak někdy zcela nahodilé a často se přibližují výši trestů, které lze uložit za některé trestné činy.⁷⁷

Přesto ovšem zákonodárce v situaci, kdy okolnosti případu vyžadují uložení pokuty ve výši překračující zákonem stanovenou výši horní hranice, dává správnímu orgánu možnost v odůvodněných případech tuto hranici výjimečně překročit a sazbu pokuty zvýšit až o polovinu (§ 41 odst. 2).

A pokud jde o samotnou horní hranici sazby pokuty, kterou lze nejvýše uložit mladistvým pachatelům, částka 5 000 Kč, kterou stanovuje ZOPŘ (§ 57), nebyla v českém přestupkovém právu odjakživa. Ještě předchozí PřestZ ve své nenovelizované podobě stanovoval maximální horní hranici sazby pokuty pro mladistvé pachatele nejvýše v částce 2 000 Kč (§ 19). L. Jemelka k tomu dodává, že navýšení maximální částky pokuty ve vztahu k mladistvým pachatelům není nic překvapivého, neboť k postupnému navýšování výše pokut postupem času dochází ve většině českých zákonů.⁷⁸ P. Kolman by byl dokonce pro ještě větší navýšení maximální sazby pokuty pro mladistvé, když navrhuje částku až 10 000 Kč. Podle něj je totiž zákonodárcem zakotvená částka zanedbatelná a dostatečně tak v některých mladistvých nevyvolává respekt k veřejnému právu,

⁷⁴ ONDRUŠOVÁ: *Zákon...*, s. 309.

⁷⁵ BROŽ: *Zákon...*, s. 352.

⁷⁶ FIALA, Zdeněk a kol. *Správní právo trestní*. Praha: Leges, 2017, s. 107.

⁷⁷ PRÁŠKOVÁ, Helena. Přibližuje se právní úprava řízení o přestupcích řízení trestnímu? In JELÍNEK, Jiri (ed). *Trestní právo procesní – minulost a budoucnost*. Praha: Leges, 2016, s. 322.

⁷⁸ JEMELKA: *Zákon...*, s. 487.

když vezmeme v úvahu, kolik peněz někteří mladiství utratí např. za nákup značkového oblečení. Podotýká ovšem, že by se muselo jednat o maximální hranici výše pokuty, ne o běžnou částku vybíranou za spáchání jakéhokoliv přestupku mladistvým. Nicméně jak P. Kolman sám uzavírá, zvýšení horní hranice pokuty pro mladistvé pachatele se v blízké budoucnosti nejspíš nedočkáme, neboť už navýšení z částky 2 000 Kč na 5 000 Kč trvalo více než dvacet let.⁷⁹

Jak jsem tedy výše rozebral, zákonodárce se v ZOPŘ v případě pokuty zaměřil „pouze“ na regulaci výše horní hranice sazby pokuty pro mladistvé. O této hranici pak najdeme řadu článků jednotlivých autorů, z nichž některé jsem výše zmínil. Dále se vedou diskuze o tom, zda se na mladistvé vztahuje také případná dolní hranice sazby pokuty stanovená zvláštním zákonem, nebo zda se od této hranice lze u mladistvých pachatelů odchýlit. I tuto otázku jsem výše zkoumal. Nad čím se zákonodárce ale vůbec nezamýšlel (nebo jsem alespoň tyto úvahy v důvodové zprávě nepostřehl) a k čemu se vyjadřuje také minimum autorů ve svých příspěvcích, je otázka, zda je ukládání pokuty mladistvým pachatelům vůbec vhodné, tedy, zda by nebylo v konkrétním případě efektivnější mladistvému uložit jiný druh správního trestu, který by nápravu mladistvého zajistil mnohem lépe.

Pokuta jako peněžitý trest totiž nemá být určena k dosažení zisku, ale má se zaměřovat na reformu osoby pachatele. Tento samozřejmý účel tohoto správního trestu však bývá dle mého názoru při výběru správního druhu správního trestu v praxi správním orgánem často přehlížen. Pokládám si ovšem otázku, zda zákonodárce dává v ČR správním orgánům jinou možnost, než ve většině případů uložit právě pokutu. Napomenutí může být vhodný trest (viz kapitola 3.1), ovšem pouze v případě méně závažných přestupků; v případě závažnějších přestupků či mladistvých recidivistů se již tento správní trest mine účinkem. Zákaz činnosti zpravidla správní orgán nebude moci zvolit, neboť by v řadě případů uložení tohoto správního trestu bránilo mladistvému v přípravě na jeho budoucí povolání (viz kapitola 3.3). Propadnutí věci dle mého názoru lze uložit i mladistvému pachateli (viz kapitola 3.4), domnívám se však, že propadnutí věci, která byla ke spáchání přestupku použita nebo která byla spácháním přestupku nabyta, zpravidla nebude mít dostatečný efekt. No a konečně správní trest zveřejnění rozhodnutí lze uložit pouze podnikající FO a v případě mladistvých pachatelů tak nebude ukládán buď vůbec nebo jen velmi zřídka (viz kapitola 3.5).

Postrádám proto v českém přestupkovém právu jeden druh správního trestu, který by dle mého názoru u řady mladistvých pachatelů zajistil nápravu mnohem lépe než uložení pokuty, kterou, jak již bylo výše uvedeno, budou ve většině případů stejně platit rodiče mladistvého a uložení tohoto trestu proto nedosáhne potřebného účelu. Oním postrádaným trestem je trest

⁷⁹ KOLMAN: Správní právo..., s. 14.

obecně prospěšných prací, který je hojně používán v českém trestním právu, a to jak u dospělých pachatelů trestných činů (§ 52 odst. 1 písm. c) + § 62 TZ), tak ve formě trestního opatření také u mladistvých pachatelů provinění (§ 26 odst. 1 ZSVM). Je obecně známo, že se zákonodárce při tvorbě ZOPŘ v řadě případů inspiroval trestním právem, nevím tedy, proč by si nemohl z trestního práva vzít příklad i v případě zavedení trestu obecně prospěšných prací. V trestním právu je tento trest často ukládán, přičemž může být uložen pouze za přečin, tedy jen za méně závažný trestný čin. Pokud tedy i v případě trestných činů bývá ukládán za méně závažné trestné činy, nevidím důvod, proč by nemohl být ukládán také za přestupky, které jsou svou závažností ještě méně závažnými protiprávními činy než přečiny. Zákonodárce v ZSVM navíc tento druh trestního opatření pro mladistvé uvádí hned na prvním místě (§ 24 odst. 1 písm. a), proto se domnívám, že zákonodárce očekává, že toto trestní opatření bude mladistvým ukládáno přednostně. Koneckonců, kterému mladistvému pachateli může uškodit, když si svůj protiprávní čin „odpracuje“ a dle mého názoru si tak lépe uvědomí závažnost svého protiprávního jednání než v případě uložení pokuty, kterou za něho zaplatí rodiče a mladistvý je tzv. v klidu. Uložení pokuty mladistvému proto může být dle mého názoru efektivní pouze v případě, kdy se jedná o mladistvého, který již pracuje či podniká, a dosahuje tedy takového příjmu, ze kterého mu může být pokuta odečtena. V takové situaci pokuta může, dokonce by měla, dosáhnout stanoveného účelu, tedy nápravy mladistvého, neboť v důsledku uložení pokuty přijde třeba o těžce vydělané první peníze. Taková ztráta peněžních prostředků pak může způsobit nápravu mladistvého a jeho odrazení od dalšího protiprávního jednání. V případě, že ale mladistvý nepracuje ani nepodniká, a tedy nedisponuje žádnými převratnými finančními prostředky, maximálně tak úsporami z kapesného získaného od rodičů, pak jeho pokutu zpravidla budou platit jeho zákonní zástupci. A pokuta zaplacená zákonnými zástupci bude dle mého názoru efekt pouze v případě, kdy si rodiče závažnost protiprávního jednání svého dítěte sami uvědomí a budou se snažit mladistvého převychovat. V ostatních případech však pokuta zaplacená rodiči bude bez významu. Správní orgán ovšem může stěží poznat, zda se jedná o rodiče zodpovědné či o rodiče nezodpovědné, proto se stále domnívám, že by v případě mladistvého, který nedisponuje vlastními financemi, bylo vhodnější zavedení správního trestu obecně prospěšných prací, kdy by bylo jisté, že se trest dotkne právě osoby mladistvého, a ne jeho rodičů, resp. opatrovníka.

4.3 Zákaz činnosti

Dalším správním trestem, který lze za přešůpek dle ZOPŘ uložít, je zákaz činnosti (§ 35 písm. c). Podle ZOPŘ lze pachateli přešůpku zakázat činnost, k jejímuž provozování je nutné získat veřejnoprávní oprávnění, jakož i činnost, kterou pachatel vykonává v pracovním či podobném poměru, za podmínky, že ke spáchání přešůpku došlo právě při výkonu předmětné činnosti nebo alespoň v souvislosti s ní (§ 47 odst. 1). Konkrétní obsah zákazu činnosti může být různý, jedná se např. o řízení motorových vozidel, provozování živností, rozhlasové vysílání apod.⁸⁰ Zpravidla dochází právě k uložení zákazu řízení motorového vozidla, dopravní přešůpky jsou totiž v České republice nejčastější. Ostatně jak píše R. Pomahač, k prohřeškům řidičů, jako jsou překročení rychlosti, nepřipoutání se pásem či řízení s telefonem v ruce, dochází i stokrát denně.⁸¹

Zakázat je možné i činnost, kterou pachatel provádí neoprávněně bez příslušného povolení či souhlasu. V takovém případě je důsledkem uložení zákazu činnosti nemožnost po dobu trvání tohoto správního trestu příslušné oprávnění získat.⁸² To může být uplatnitelné právě např. u mladistvých pachatelů, jako příklad můžeme uvést situaci, kdy mladistvý řídí motorové vozidlo, aniž by získal řidičský průkaz. Na druhé straně ale ZOPŘ upozorňuje, že není možné zakázat činnost, kterou zákon osobě sám ukládá (§ 47 odst. 6). Logicky tak nelze zakázat např. placení daní⁸³ či udržování stavby zákonem vyžadovaným způsobem⁸⁴.

Ve vztahu k mladistvým pachatelům navíc ZOPŘ obsahuje omezení, podle kterého nelze mladistvému zákaz činnosti uložít tehdy, pokud by mu to bránilo v přípravě na jeho budoucí povolání (§ 58 odst. 1). Tento limit obsahoval také PřestZ (§ 19 odst. 4). A je třeba zmínit, že toto omezení má svůj základ i v ústavním pořádku ČR, neboť již Listina stanovuje, že mladiství mají právo na zvláštní pomoc při přípravě na povolání (čl. 29 odst. 2). Musí jít ale pouze o přípravu na povolání ve stanovené formě, kterou uznává právní předpis a činnost, která by měla být zakázána, musí být součástí této přípravy.⁸⁵ S ohledem na věk mladistvých se tato příprava bude týkat především vzdělávání na středních školách jako jsou gymnázia, střední odborné školy a střední odborná učiliště.⁸⁶

⁸⁰ MÁRTON: *Průvodce...*, s. 103.

⁸¹ POMAHÁČ, Richard. Proměna přešůpkového práva. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 15–16, s. 531.

⁸² KUČEROVÁ, Helena; HORZINKOVÁ, Eva. *Zákon o odpovědnosti za přešůpky a řízení o nich a zákon o některých přešůpcích s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2017, s. 260.

⁸³ MÁRTON: *Průvodce...*, s. 104.

⁸⁴ VETEŠNÍK: *Zákon...*, s. 421.

⁸⁵ KUČEROVÁ: *Zákon...*, s. 297.

⁸⁶ JEMELKA: *Zákon...*, s. 490.

Mohou pak vzniknout poměrně zajímavé situace. Pokud by byl mladistvý např. studentem učebního oboru zaměřeného na obsluhu zemědělských strojů a přestupku by se dopustil např. jako řidič motocyklu, přestupkový orgán by mladistvému nejspíš mohl uložit zákaz řízení všech motorových vozidel s výjimkou skupiny „T“, tedy s výjimkou oprávnění k řízení traktoru, které mladistvému s ohledem na obor studia musí zůstat.⁸⁷ Jiná situace by mohla vzniknout v případě, kdy by se mladistvý na škole připravoval na povolání automechanika, zde by mu pravděpodobně zákaz řízení motorových vozidel nemohl být uložen vůbec.⁸⁸

Podmínkou zachování tohoto oprávnění je ale skutečnost, že je mladistvý studentem v době rozhodnutí správního orgánu, nestačí pouze, že tento obor studoval někdy v minulosti. Jak totiž varuje Z. Kühn, při ukládání správního trestu nejsou rozhodné poměry pachatele v minulosti (*ex tunc*), ale relevantní jsou jen jeho poměry v době rozhodování správního orgánu (*ex nunc*).⁸⁹ Správnímu orgánu tedy nic nebrání v tom, aby mladistvému zákaz dané činnosti uložil ani tehdy, přestane-li mladistvý být studentem příslušného oboru až v průběhu přestupkového řízení.⁹⁰

Zákaz činnosti lze uložit pouze v případech stanovených zákonem, a to na dobu nejvýše stanovenou rovněž ve zvláštním zákoně. Pro činnosti, u nichž zvláštní zákony maximální dobu zákazu nestanovily, ZOPŘ obsahuje obecnou právní úpravu, dle které lze zákaz činnosti uložit nejdéle na 3 roky (§ 47 odst. 2). V tomto směru navíc ZOPŘ opět obsahuje odchylku vztahující se na mladistvé pachatele. Mladistvému je totiž možné zákaz činnosti uložit nejdéle na 1 rok (§ 58 odst. 2). I tato regulace byla obsažena již v PřestZ (§ 19 odst. 4). Obecná délka 3 let, vztahující se na dospělé pachatele, se tak v případě mladistvých nepoužije. Ani v případě, kdy by zvláštní zákon pro určitou činnost stanovil vyšší přípustnou délku zákazu činnosti, by tento správní trest mladistvému nebylo možné uložit v délce vyšší než 1 rok.⁹¹

Některé zvláštní zákony, např. zákon o silničním provozu⁹² (§ 125c odst. 6), však stanovují nejen horní, ale také dolní hranici správního trestu zákazu činnosti, kdy v případě dospělých pachatelů správní orgán nemá na výběr a musí zákaz činnosti uložit alespoň v minimální výši stanovené zvláštním zákonem. Vzniká zde ale otázka, zda by správní orgán mohl v mimořádných případech, např. při rozhodování o přestupku mladistvého, výjimečně uložit trest zákazu činnosti pod zákonem stanovenou minimální hranici. Podle J. Brože by zde analogické použití ustanovení

⁸⁷ MÁRTON: *Průvodce...*, s. 128.

⁸⁸ BROŽ: *Zákon...*, s. 354.

⁸⁹ KÜHN, Zdeněk. Přiměřenost správních sankcí ve vztahu k majetkovým poměrům delikventa. In VANDUCHOVÁ, Marie; HOŘÁK, Jaromír (eds). *Na křižovatkách práva: pocta Janu Musilovi k sedmdesátým narozeninám*. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 349.

⁹⁰ BROŽ: *Zákon...*, s. 354.

⁹¹ KUČEROVÁ: *Zákon...*, s. 297.

⁹² Zákon č. 361/2000 Sb., zákon o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

o mimořádném snížení výměry pokuty (k tomu blíže kapitola 2.1.2) přípustné nebylo.⁹³ Naopak, podle L. Jemelky by i v případě, kdy by zvláštní zákon stanovil minimální dolní hranici výměry zákazu činnosti (např. 6 měsíců), byl správní orgán při stanovování výměru tohoto trestu u mladistvého pachatele s ohledem na zvláštní ochranu mladistvých limitován pouze horní hranicí 1 roku.⁹⁴

Pachatel přestupku navíc podle ZOPŘ může po uplynutí poloviny doby, na kterou mu byl zákaz činnosti uložen, správní orgán požádat o upuštění od výkonu zbytku trestu (§ 47 odst. 4). Za mladistvého pachatele může tuto žádost podat také jeho zákonný zástupce, opatrovník nebo OSPOD (§ 99 odst. 1). Správní orgán může novým rozhodnutím tomuto návrhu buď v plném rozsahu vyhovět nebo může návrh zamítnout, nikdy ale nemůže rozhodnout, že upouští jen od části zbytku zákazu činnosti.⁹⁵ Pokud byl podán návrh na upuštění od výkonu zbytku trestu, aniž by zatím uplynula alespoň polovina doby výkonu tohoto správního trestu, správní orgán nemůže od výkonu zbytku sankce upustit.⁹⁶

A na závěr rozboru správního trestu zákazu činnosti bych přidal ještě jednu zajímavost týkající se možnosti použití analogie⁹⁷ ve správním právu trestním na Slovensku. L. Bunčiak a S. Šúrek totiž ve svém příspěvku uvádí, že z důvodu absence některých zákonných nástrojů je uplatnění analogie ve správním trestání nevyhnutelné, což dle jejich názoru umožňuje vyplnění těchto mezer právními instituty používanými v slovenském trestním právu.⁹⁸ Bunčiak se Šúrkem proto navrhuje uplatnění analogie v případě zahlazení odsouzení⁹⁹ ve vztahu k zákazu činnosti. Slovenský trestní zákoník¹⁰⁰ totiž v případě zákazu činnosti možnost zahlazení odsouzení vylučuje (§ 61 odst. 7), což umožňuje lepší potrestání případných recidivistů¹⁰¹, kterým lze v případě opakování jejich protiprávní činnosti uložit přísnější zákaz činnosti, což by mělo lépe zabezpečit ochranu společnosti před těmito pachateli.¹⁰²

Domnívám se však, že v českém správním právu trestním by taková analogie vůbec nepřipadala v úvahu, a to ze dvou důvodů. Prvním důvodem je fakt, že český TZ zahlazení odsouzení v případě trestu zákazu činnosti výslovně umožňuje (§ 74 odst. 2). Druhou překážkou

⁹³ BROŽ: *Zákon...*, s. 305.

⁹⁴ JEMELKA: *Zákon...*, s. 491.

⁹⁵ VETEŠNÍK, Pavel. In JEMELKA, Luboš; VETEŠNÍK, Pavel (eds). *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 423.

⁹⁶ Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 25. června 2014, sp. zn. 15 A 53/2011.

⁹⁷ výjimečně přípustný postup, kdy se chybějící právní norma pro konkrétní případ nahradí jinou právní normou

⁹⁸ BUNČIAK, L'uboš; ŠÚREK, Slavomír. Analógia v správnom trestaní a aký je jej rozsah? In KOŠIČIAROVÁ, Soňa (ed). *Princípy trestania a správne delikty: zborník príspevkov z česko-slovenskej vedeckej konferencie*. Trnava: Trnavská univerzita, Právnická fakulta, 2016, s. 12.

⁹⁹ situace, kdy se na odsouzeného hledí jako by nebyl odsouzen

¹⁰⁰ Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰¹ pachatel, který se opětovně dopustí protiprávního činu poté, co již byl pravomocně odsouzen za spáchání jiného předcházejícího protiprávního činu

¹⁰² BUNČIAK: *Analógia...*, s. 9.

by pak byla právě ona (ne)možnost použití analogie. Obecně se analogie v českém správním právu připouští pouze zcela výjimečně (a někteří autoři ji nepřipouští dokonce vůbec), a ve správním právu trestním je sice užití analogie většinou uznáváno, ovšem pouze tehdy, pokud určitá otázka není správním právem vyřešena a za předpokladu, že bude toto doplnění mezery v právu ve prospěch účastníka řízení.¹⁰³ Proto by podle mého názoru v tomto případě použití analogie českými soudci a právníky nebylo považováno za přípustné ani z tohoto důvodu, neboť, jak jsem již výše uvedl, analogie je v českém správním právu trestním připouštěna zásadně pouze ve prospěch pachatele, zde by ovšem naopak šlo o doplnění mezery v právu k tíži pachatele přestupku.

4.4 Propadnutí věci a propadnutí náhradní hodnoty

Dalšími druhy správních trestů podle ZOPŘ jsou propadnutí věci a propadnutí náhradní hodnoty (§ 35 písm. d). Propadnutí věci (§ 48) znal také PřestZ (§ 15) a trest propadnutí věci je používán také v českém trestním právu, a to jak v TZ (§ 70), tak také v TOPO (§ 15 odst. 1 písm. d), a jako trestní opatření pro mladistvé pachatele i v ZSVM (§ 24 odst. 1 písm. d).

Jak uvádí důvodová zpráva k ZOPŘ, propadnutí věci má pachateli zabránit v opakování přestupku, a případně mu také odejmout prospěch, který pachatel spácháním přestupku získal.¹⁰⁴ Propadnutí věci je proto dle ZOPŘ možné uložit jen ve třech případech. Zaprvé tehdy, pokud jde o věc, která byla ke spáchání přestupku použita nebo alespoň určena (§ 48 odst. 1 písm. a). Věcí, která byla ke spáchání použita, může být jakákoliv věc, jejímž použitím pachatel naplnil skutkovou podstatu přestupku (např. ocelová oka k neoprávněnému lovení zvířete).¹⁰⁵ Věcí, která byla ke spáchání přestupku určena, zákon rozumí takovou věc, která má sloužit ke spáchání přestupku, ač k naplnění skutkové podstaty dosud nedošlo (např. padělaný lékařský předpis, který má být použitý jako pravý).¹⁰⁶

Dále jde propadnutí věci uložit, jde-li o věc, kterou pachatel získal spácháním přestupku nebo jako odměnu za jeho spáchání (§ 48 odst. 1 písm. b). Věcí, kterou pachatel získal spácháním přestupku, se rozumí jen věc přímo nabytá spácháním přestupku (např. věc, kterou pachatel ukradl).¹⁰⁷ Věcí, kterou pachatel získal jako odměnu za spáchání přestupku, pak může být jakákoliv věc, kterou pachatel získal jako odměnu za naplnění skutkové podstaty, bez ohledu na to, zda tuto věc získal po nebo před spácháním přestupku (např. peníze od osoby, které bylo

¹⁰³ HORZINKOVÁ: *Správní právo...*, s. 28.

¹⁰⁴ Důvodová zpráva..., s. 174.

¹⁰⁵ VETEŠNÍK: *Zákon...*, s. 432.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 433.

spáchání přestupku ku prospěchu).¹⁰⁸ A konečně může jít o věc, kterou pachatel nabyl za věc získanou spácháním přestupku (§ 48 odst. 1 písm. c). Typicky může jít třeba o peníze získané prodejem odcizeného zboží.¹⁰⁹

Na rozdíl od propadnutí věci, propadnutí náhradní hodnoty v PřestZ obsaženo nebylo a v ZOPŘ je tak tento správní trest zařazen nově (§ 49). Zákonodárce se zde pravděpodobně opět inspiroval v trestním právu, které trest propadnutí náhradní hodnoty obsahuje jak v TZ (§ 71), tak v TOPO (§ 19) a zmiňuje se o něm i ZSVM (§ 88a odst. 3 písm. b). ZOPŘ uvádí, že pro případ, kdy by pachatel věc, kterou by šlo prohlásit za propadlou, před uložením tohoto trestu zničil, poškodil, zcizil, zatajil, zužitkoval, učinil neupotřebitelnou, nebo by její propadnutí zmařil jiným způsobem, mu může být uložen správní trest propadnutí náhradní hodnoty, a to až do výše, která odpovídá hodnotě věci, která mohla být prohlášena za propadlou (§ 49 odst. 1).

Propadlé věci (§ 48 odst. 4) i propadlé náhradní hodnoty (§ 49 odst. 2) se stávají vlastnictvím státu. Propadnutí věci ale nelze uložit, jestliže by hodnota věci byla v nápadném nepoměru vzhledem k povaze spáchaného přestupku (§ 48 odst. 3 věta první). Hodnota věci přitom může být zjištěna hned několika způsoby. Buď může být správnímu orgánu známá již z jeho úřední činnosti, z jeho odborných znalostí nebo může správní orgán přibrat znalce a uložit mu vypracování znaleckého posudku.¹¹⁰

K hodnotě věci se však nepřihlíží, jestliže to vyžaduje bezpečnost osob, majetku nebo jiný obecný zájem (§ 48 odst. 3 věta druhá). Jak uvádí někteří autoři^{111,112}, toto ustanovení je v českém přestupkovém právu novinkou. V takovém případě by tedy správní trest propadnutí věci bylo výjimečně možné uložit i tehdy, pokud by hodnota věci byla v nápadném nepoměru k povaze přestupku. Zákon zde obsahuje neurčité právní pojmy¹¹³ jako jsou bezpečnost osob, bezpečnost majetku a obecný zájem. Jak judikoval NSS, tyto pojmy zákonodárce používá tam, kde některé jevy není možné zcela přesně definovat a jejichž rozsah se může měnit s časem a místem aplikace normy.¹¹⁴ Zda bude některý z těchto neurčitých právních pojmů naplněn, tak bude vždy záležet na posouzení okolností konkrétního případu.¹¹⁵

Správní tresty propadnutí věci a propadnutí náhradní hodnoty je ovšem možné uložit pouze pachateli přestupku (§ 48 odst. 2), jiné osobě, než pachateli lze věc odebrat pouze na

¹⁰⁸ VETEŠNÍK: *Zákon...*, s. 433.

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 434.

¹¹¹ MATES: *Nad některými oblastmi...*, s. 29.

¹¹² POTMĚŠIL, Jan. Poznámky k věcnému záměru nového zákona o přestupcích. *Správní právo*, 2014, roč. 47, č. 1–2, s. 124.

¹¹³ pojmy, u nichž neexistuje jejich legální definice a ten, kdo je aplikuje, si musí v konkrétním případě vyložit jejich obsah a význam

¹¹⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. března 2005, sp. zn. 5 As 11/2003.

¹¹⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. dubna 2015, sp. zn. 8 Afs 20/2013.

základě ochranných opatření zabrání věci (§ 53) či zabrání náhradní hodnoty (§ 54). Ani ZOPŘ ani PřestZ navíc neznačí souhrnný trest propadnutí majetku, který je v trestním právu zařazen do TZ (§ 52 odst. 1 písm. d + § 66) i do TOPO (§ 15 odst. 1 písm. b + § 17).

Vzhledem k tomu, že ve vztahu k mladistvým pachatelům není v ZOPŘ u propadnutí věci ani náhradní hodnoty obsažena speciální právní úprava, lze z toho *a contrario*¹¹⁶ dovodit, že tyto správní tresty mohou být uloženy i mladistvým pachatelům přestupků, a to za stejných pravidel, jaká platí pro dospělé pachatele. I při ukládání správních trestů propadnutí věci nebo náhradní hodnoty ovšem správní orgán musí přihlížet k osobnosti mladistvého, zejména pak k jeho věku, rozumové a mravní vyspělosti, jakož i jeho osobním poměrům, aby jeho další vývoj byl ohrožen pouze minimálně (§ 56).

Nabízí se zde proto otázka, zda by nebylo vhodné zakotvit samostatné ustanovení, které by se věnovalo ukládání správního trestu propadnutí věci mladistvým pachatelům. Napadá mě proto otázka, zda správní orgán může uložit mladistvému pachateli propadnutí jakékoliv věci, která byla použita ke spáchání přestupku. Např. pokud by se mladistvý dopustil přestupku použitím počítače, který ale současně potřebuje ke vzdělávání na střední škole, zda správní orgán může propadnutí věci, v tomto případě počítače, nařídit bez dalšího zkoumání, či zda i zde musí přihlídnout k osobnosti mladistvého a zajistit, aby jeho další vývoj byl co nejméně ohrožen, a propadnutí věci, v tomto případě počítače, tudíž nenařídit, ačkoliv byl ke spáchání přestupku mladistvým použit.

Takových sporných otázek by se v případě správního trestu propadnutí věci ve vztahu k mladistvým jistě našlo hned několik, proto by dle mého názoru nebylo na škodu, když by se zákonodárce na ukládání správního trestu propadnutí věci mladistvému v budoucnu zaměřil a věnoval této problematice alespoň 1 ustanovení, které by tyto sporné otázky vyřešilo tím, že by správnímu orgánu poskytlo jakýsi návod, jak v takovém případě rozhodnout. Zákonodárce samozřejmě nemůže myslet na všechny případy, ale bylo by určitě vhodné, kdyby správní orgány alespoň věděly, zda od uložení správního trestu propadnutí věci mohou v odůvodněném případě týkajícím se mladistvého upustit, či nikoliv.

4.5 Zveřejnění rozhodnutí o přestupku

Posledním druhem správního trestu dle ZOPŘ je trest zveřejnění rozhodnutí o přestupku (§ 35 písm. e). PřestZ tento druh správní sankce neznal a jde tedy o nový druh správního trestu. ZOPŘ se pravděpodobně inspiroval v trestním právu, neboť TOPO obsahuje podobný trest

¹¹⁶ důkaz opaku

uveřejnění rozsudku (§ 15 odst. 1 písm. h a § 23). Podle ZOPŘ je zveřejnění rozhodnutí o přestupku možné uložit pouze právnické nebo podnikající fyzické osobě, a to navíc pouze tehdy, pokud to umožní zákon u konkrétního přestupku (§ 50 odst. 1 věta první). Tento nový správní trest proto bude v budoucnu využíván spíše ojediněle a zatím není ukládán zpravidla vůbec. Lze předpokládat, že bude ukládán převážně právnickým osobám, vůči dospělým podnikajícím FO pak bude užíván spíše zřídka.

Pokud jde o mladistvé pachatele přestupků, domnívám se, že tento správní trest nebude mladistvým pachatelům ukládán vůbec, a to ani tehdy, pokud půjde o podnikajícího mladistvého. Jak totiž uvádí ZOPŘ, správní orgán má při ukládání tohoto správního trestu dbát, aby byl zásah do soukromí pachatele přiměřený povaze a závažnosti přestupku (§ 50 odst. 1). U mladistvých pachatelů pak navíc s ohledem na zvýšenou ochranu jejich soukromí a osobnosti a s ohledem na zvláštní pravidla pro ukládání správních trestů (§ 56) pravděpodobně nebude správní trest zveřejnění rozhodnutí o přestupku využíván. Teoretická šance uplatnění zde sice je, ale musely by být splněny všechny předpoklady pro uložení tohoto trestu, a to sice, že by mladistvý musel být podnikající FO, že by se dopustil přestupku, za který lze zveřejnění rozhodnutí uložit, a současně by způsob spáchání přestupku a osoba mladistvého musely ve správním orgánu vyvolat nezbytnou potřebu upozadit ochranu soukromí mladistvého a upřednostnit ochranu společnosti s tím, že by správní orgán musel příslušné rozhodnutí řádně odůvodnit. V úvahu by tedy správní trest zveřejnění rozhodnutí mohl dle mého názoru u mladistvých pachatelů připadat pouze u výjimečně závažných přestupků, a to třeba u mladistvých, kteří jsou např. recidivisty. A svou roli budou pochopitelně hrát také osobní a majetkové poměry mladistvého.

Pro případ možného uložení tohoto správního trestu si ho však pojďme rozebrat. Podle ZOPŘ se zveřejnění rozhodnutí o přestupku provádí ve veřejném sdělovacím prostředku a současně vyvěšením na úřední desce příslušného správního orgánu (§ 50 odst. 3). Zveřejnění ve veřejném sdělovacím prostředku zajišťuje správní orgán na náklady pachatele (§ 50 odst. 5). Zveřejnění na úřední desce provádí správní orgán, který vydal rozhodnutí v prvním stupni, na vlastní náklady (§ 50 odst. 4). Zveřejňuje se pouze výroková část rozhodnutí o přestupku (§ 50 odst. 2). Obsahem zveřejněného rozhodnutí nesmí být údaje umožňující identifikaci jiné osoby než osoby pachatele přestupku (§ 50 odst. 7). Rozhodnutí musí být zveřejněno ve stanovené lhůtě, kterou stanoví správní orgán a která nesmí být kratší než 2 měsíce, ani delší než 6 měsíců s tím, že lhůta začíná běžet až dnem nabytí právní moci rozhodnutí. Nejdříve lze tedy rozhodnutí zveřejnit až dnem nabytí právní moci (§ 50 odst. 2). Pokud by však následně bylo pravomocné rozhodnutí zrušeno, muselo by být nové rozhodnutí zveřejněno na vlastní náklady správního orgánu obdobným způsobem, jakým bylo zveřejněno původní rozhodnutí (§ 50 odst. 6).

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zabýval přestupky mladistvých pachatelů. Navzdory tomu, že na toto téma oproti některým jiným problematikám přestupkového práva nenajdeme velké množství odborných publikací, se dle mého názoru jedná o velmi rozsáhlé a zajímavé téma. Pro pestrost této problematiky jsem se nemohl ve své bakalářské práci zabývat všemi aspekty tohoto tématu, ale zaměřil jsem se „pouze“ na podmínky deliktní způsobilosti mladistvých a na jednotlivé druhy správních trestů a posuzování jejich možnosti, respektive vhodnosti ukládání mladistvým pachatelům. Z důvodu limitace bakalářské práce jsem se však nemohl zabývat např. ochrannými opatřeními, specifiky přestupkového řízení vedeného vůči mladistvým, jakož i jinými vybranými problémy, které se týkají mladistvých pachatelů přestupků.

V první kapitole jsem se zabýval základní podmínkou deliktní způsobilosti, a to konkrétně věkovou hranicí, které musí být při spáchání přestupku dosaženo, aby byl pachatel přestupku za tento protiprávní čin odpovědný. Zaměřil jsem se proto na vyšší věkové hranice odpovědnosti za přestupky, komparoval jsem ji s vyšší věkové hranice trestní odpovědnosti a následně provedl vyhodnocení vhodnosti výše věkové hranice. Ve druhé kapitole jsem se zabýval (ne)odpovědností dětí mladších patnácti let, když jsem se nejprve věnoval jejich postavení v přestupkovém právu, srovnával jsem ho s postavením těchto dětí v trestním právu a poté jsem provedl hodnocení postavení dětí mladších patnácti let. Ve třetí kapitole jsem se následně zaměřil na osoby ve věku blízkém věku mladistvých, když jsem se nejdříve zabýval jejich postavením v přestupkovém právu, komparoval ho s postavením v trestním právu a na závěr jsem vyhodnotil postavení osob ve věku blízkém věku mladistvých.

Ve čtvrté kapitole jsem se poté zabýval jednotlivými druhy správních trestů, které lze mladistvým pachatelům přestupků dle současné právní úpravy přestupkového práva uložit. Nejprve jsem se zabýval správním trestem napomenutí, když jsem nastínil, kdy je uložení tohoto správního trestu možné a vhodné. Dále jsem se zabýval správním trestem pokuty, když jsem rozebral, kdy a v jaké výši je možné tento správní trest uložit mladistvým pachatelům s tím, že jsem tuto úpravu komparoval s možností a výší správní pokuty ve vztahu k dospělým pachatelům přestupků. Poté jsem platnou právní úpravu tohoto správního trestu zhodnotil a vyjádřil svůj názor k vhodnosti ukládání správního trestu pokuty mladistvým pachatelům, jakož i k návrhům na zvýšení či snížení sazby pokuty vůči mladistvým pachatelům. Pak jsem se zabýval správním trestem zákazu činnosti, když jsem vysvětlil, za jakých podmínek lze tento správní trest uložit mladistvým pachatelům. Tuto právní úpravu jsem poté srovnal s možností uložení správního trestu zákazu činnosti dospělým pachatelům. Také jsem se zabýval správním trestem propadnutí

věci či propadnutí náhradní hodnoty, když jsem se zaměřil na obecné podmínky ukládání tohoto správního trestu. Na závěr jsem se věnoval správnímu trestu zveřejnění rozhodnutí o přestupku, když jsem nejprve vymezil základní právní úpravu tohoto správního trestu. Poté jsem platnou právní úpravu správního trestu zveřejnění rozhodnutí o přestupku zhodnotil a dospěl jsem k názoru, že za splnění všech podmínek je uložení tohoto správního trestu možné i v případě mladistvých pachatelů.

Po zhodnocení všech těchto aspektů současné právní úpravy přestupků mladistvých pachatelů jsem dospěl k závěru, že platná právní úprava (tedy alespoň ta, které jsem se věnoval ve své bakalářské práci) je zákonodárcem vhodně nastavena. Přesto jsem v průběhu své bakalářské práce objevil několik věcí, které by zákonodárcem mohly být upraveny nově nebo u nichž by mohla být současná právní úprava doplněna či vylepšena. Převážně jde ale spíše o návrhy na vyjasnění drobných nejasností současné právní úpravy ve vztahu k mladistvým pachatelům. Obecně však s koncepcí zvolenou zákonodárcem souhlasím, a to jak v případě podmínek deliktní způsobilosti, tak v případě jednotlivých druhů správních trestů, které lze mladistvým pachatelům přestupků uložit. Jak jsem ale již uvedl, ve své práci jsem se nezabýval veškerými aspekty ukládání přestupků mladistvým pachatelům, neboť třeba problematika přestupkového řízení vedeného vůči mladistvým by byla na samostatnou práci.

Seznam použitých zdrojů

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 88/1950 Sb., trestní zákon správní, ve znění zákona č. 14/1957 Sb. účinném ke dni 1. dubna 1957.

Zákon č. 60/1961 Sb., o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku, ve znění zákona č. 87/1987 Sb. účinném ke dni 1. ledna 1988.

Zákon č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 200/1990 Sb., přestupkový zákon, ve znění zákona č. 65/2017 Sb. účinném ke dni 31. května 2017.

Zákon č. 361/2000 Sb., zákon o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 218/2003 Sb., zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 418/2011 Sb., zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 250/2016 Sb., zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 251/2016 Sb., zákon o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

Monografie

FIALA, Zdeněk a kol. *Správní právo trestní*. Praha: Leges, 2017. 304 s.

GLUECK, Sheldon; GLUECK, Eleanor. *Unraveling Juvenile Delinquency*. Cambridge: Harvard University Press, 1950. 399 s.

HIRSCHI, Travis. *Causes of Delinquency*. Berkley: University of California Press, 1969. 293 s.

HORIZINKOVÁ, Eva; FIALA, Zdeněk. *Správní právo hmotné: obecná část*. 2. vydání. Praha: Leges, 2015. 224 s.

HULMÁKOVÁ, Jana. *Trestání delikventní mládeže*. Praha: C.H. Beck, 2013. 235 s.

KRULICHOVÁ, Eva; PODANÁ, Zuzana; BURIÁNEK, Jiří. *Delikvence mládeže: trendy a souvislosti*. Praha: Triton, 2015. 231 s.

KUČEROVÁ, Helena; HORZINKOVÁ, Eva. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2017. 860 s.

KUCHTA, Josef; VÁLKOVÁ, Helena. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005. 544 s.

MÁRTON, Michal; GONSIOROVÁ, Barbora. *Průvodce novým přestupkovým zákonem pro správní praxi*. Praha: Leges, 2017. 272 s.

MATES, Pavel a kol. *Základy správního práva trestního*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 239 s.

ONDRUŠOVÁ, Marta; ONDRUŠ, Radek; VYTOPIIL, Petr. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: praktický komentář k zákonu č. 250/2016 Sb. (přestupkový řád) s důvodovou zprávou a základní judikaturou*. Praha: Leges, 2017. 773 s.

PRÁŠKOVÁ, Helena. *Nové přestupkové právo*. Praha: Leges, 2017. 448 s.

PRÁŠKOVÁ, Helena. *Základy odpovědnosti za správní delikty*. Praha: C.H. Beck, 2013. 420 s.

PRŮCHA, Petr. *Základní pojmy a instituty správního práva*. Brno: Masarykova univerzita, 1998. 420 s.

WEST, D. J. *Delinquency. Its Roots, Careers and Prospects. Cambridge Studies in Criminology*. London: Hienemann, 1982. 185 s.

Komentáře

BROŽ, Jan. In BOHADLO, David; BROŽ, Jan a kol. (eds). *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 345–357.

JEMELKA, Luboš. In JEMELKA, Luboš; VETEŠNÍK, Pavel (eds). *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 479–980.

VETEŠNÍK, Pavel. In JEMELKA, Luboš; VETEŠNÍK, Pavel (eds). *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 1–478.

Články z odborných časopisů

HRUŠÁKOVÁ, Milana ml. Ochrana soukromí mladistvých a dětí v řízení dle zákona o soudnictví ve věcech mládeže a publikace obrazových snímků. *Trestněprávní revue*, 2006, roč. 5, č. 6, s. 170–173.

KOLMAN, Petr. Správní právo trestní – stručně ke změnám v přestupkovém právu. *Trestní právo*, 2016, roč. 19, č. 4, s. 13–15.

KUČERA, Pavel; RICHTER, Milan. Koncepčnost řešení dětské kriminality. *Trestní právo*, 2004, roč. 9, č. 12, s. 2–3.

MAREŠOVÁ, Alena. K příčinám a podmínkám kriminality mládeže. *Trestní právo*, 2007, roč. 12, č. 7–8, s. 23–26.

MAREŠOVÁ, Alena. Kriminalita mládeže. *Trestní právo*, 2005, roč. 10, č. 4, s. 14–20.

MATES, Pavel. Nad některými oblastmi nového zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. *Bulletin advokacie*, 2016, roč. 25, č. 12, s. 25–32.

ONDRAČKOVÁ, Věra. Nová právní úprava odpovědnosti za přestupky a řízení o nich – vybrané otázky. *Správní právo*, 2014, roč. 47, č. 1–2, s. 6–15.

PEŘINOVÁ, Eva. Správněprávní trestání mladistvých v režimu přestupkového zákona. *Správní právo*, 2011, roč. 44, č. 4, s. 209–214.

POMAHAČ, Richard. Proměna přestupkového práva. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 15–16, s. 530–538.

POTMĚŠIL, Jan. Poznámky k věcnému záměru nového zákona o přestupcích. *Správní právo*, 2014, roč. 47, č. 1–2, s. 122–128.

ŘÍHA, Jiří. Ještě k nepřičetnosti podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže (zejména ve vztahu k § 5 odst. 1, 2 ZSM a § 12 TrZ). *Trestněprávní revue*, 2006, roč. 5, č. 10, s. 293–299.

SOTOLÁŘ, Alexander; VÁLKOVÁ, Helena. Ochranné léčení jako nová reakce na činy jinak trestné spáchané dětmi mladšími patnácti let. *Trestněprávní revue*, 2011, roč. 10, č. 11, s. 309–310.

ŠÁMAL, Pavel. K podmíněné či relativní trestní odpovědnosti mladistvého. *Právní rozhledy*, 2004, roč. 12, č. 2, s. 47–52.

VÁLKOVÁ, Helena; SOTOLÁŘ, Alexander. Čin jinak trestný a možné reakce na něj v systému soudnictví ve věcech mládeže. *Trestněprávní revue*, 2004, roč. 3, č. 7, s. 197–203.

VÁLKOVÁ, Helena. 15–14–15 = dolní věková hranice trestní odpovědnosti v České republice v roce 2009. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 15, s. II.

VÁLKOVÁ, Helena. Ochrana soukromí a osobnosti mladistvého versus právo na informace, svoboda projevu a zásada veřejnosti. *Trestněprávní revue*, 2006, roč. 5, č. 4, s. 97–102.

VÁLKOVÁ, Helena. Věk a jeho význam pro stanovení dolní hranice trestní odpovědnosti. *Právní rozhledy*, 1997, roč. 5, č. 6, s. 289–294.

VARVAŘOVSKÝ, Pavel. Zákaz pobytu: populismus v právu. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 21, č. 3, s. 13–19.

ZÁŘECKÝ, Pavel. K problematice správního trestání. *Správní právo*, 2014, roč. 47, č. 1–2, s. 50–56.

Příspěvky ze sborníků

BUNČIAK, L'uboš; ŠÚREK, Slavomír. Analógiá v správnom trestaní a aký je jej rozsah? In KOŠIČIAROVÁ, Soňa (ed). *Princípy trestania a správne delikty: zborník príspevkov z česko-slovenskej vedeckej konferencie*. Trnava: Trnavská univerzita, Právnická fakulta, 2016, s. 7–13.

HULMÁKOVÁ, Jana. Mladí dospělí de lege lata a lege ferenda. In VANDUCHOVÁ, Marie; GRIVNA, Tomáš (eds). *Pocła Otovi Novotnému k 80. narodeninám*. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 65–76.

JÍLKOVÁ, Nikola. Princip přiměřenosti při ukládání sankcí. In KOŠIČIAROVÁ, Soňa (ed). *Princípy trestania a správne delikty: zborník príspevkov z česko-slovenskej vedeckej konferencie*. Trnava: Trnavská univerzita, Právnická fakulta, 2016, s. 102–109.

KOPECKÝ, Martin. Ukládání sankce zákazu pobytu za přestupek. In MASLEN, Michal (ed). *Právo na spravедlivý proces a správne trestanie: medzinárodná vedecká konferencia: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie*. Kraków: Spolok Slovákov v Poľsku, 2015, s. 104–110.

KÜHN, Zdeněk. Přiměřenost správních sankcí ve vztahu k majetkovým poměrům delikventa. In VANDUCHOVÁ, Marie; HOŘÁK, Jaromír (eds). *Na křižovatkách práva: pocta Janu Musilovi k sedmdesátým narozeninám*. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 337–350.

MIKULE, Vladimír. Poznámky k českému trestnímu právu správnímu. In MUSIL, Jan; VANDUCHOVÁ, Marie (eds). *Pocta prof. JUDr. Otovi Novotnému k 70. narozeninám*. Praha: Codex, 1998, s. 57–75.

PLŠKOVÁ, Alena. Kriminalita mládeže a postup policejních orgánů při aplikaci zákona č. 218/2003 Sb. In WINTEROVÁ, Alena; DVOŘÁK, Jan (eds). *Pocta Sentě Radvanové k 80. narozeninám*. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009, s. 405–412.

PRÁŠKOVÁ, Helena. Odpovědnost mladistvých za správní delikty. In WINTEROVÁ, Alena; DVOŘÁK, Jan (eds). *Pocta Sentě Radvanové k 80. narozeninám*. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009, s. 413–423.

PRÁŠKOVÁ, Helena. Přibližuje se právní úprava řízení o přestupcích řízení trestnímu? In JELÍNEK, Jiří (ed). *Trestní právo procesní – minulost a budoucnost*. Praha: Leges, 2016, s. 320–331.

PUŠ, Jaroslav. Bylo skutečně nutné snižovat hranici trestní odpovědnosti? In MASOPUST, Zdeněk (ed). *Karlovarská právní revue*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2006, s. 8–11.

VÁLKOVÁ, Helena. Trestní právo mládeže v evropské perspektivě aneb jak dál? In VANDUCHOVÁ, Marie; HOŘÁK, Jaromír (eds). *Na křižovatkách práva: pocta Janu Musilovi k sedmdesátým narozeninám*. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 283–295.

Soudní rozhodnutí

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 25. června 2014, sp. zn. 15 A 53/2011.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. března 2005, sp. zn. 5 As 11/2003.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. dubna 2015, sp. zn. 8 Afs 20/2013.

Ostatní zdroje

Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, dostupná též na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=555&CT1=0>>.